

ASKOLAN LAAJA HYVINVOINTIKERTOMUS

2021–2025

Luonnos

Kunnanvaltuuston käsittely 7.12.2022

Sisällysluettelo

1. Johdanto	2
2. Hyvinvointitiedon kerääminen.....	4
3. Askolalaisten hyvinvointiin vaikuttavat tekijät.....	6
4. Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi	20
4.1. KAIKKI IKÄRYHMÄT	20
4.2. LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET	23
4.3. NUORET JA NUORET AIKUISET	33
4.4. TYÖIKÄISET	40
4.5. IKÄIHMISET	43
5. Hyvinvointisuunnitelma	48
5.1. Hyvinvointikertomuksen laatijat ja aikataulu	48

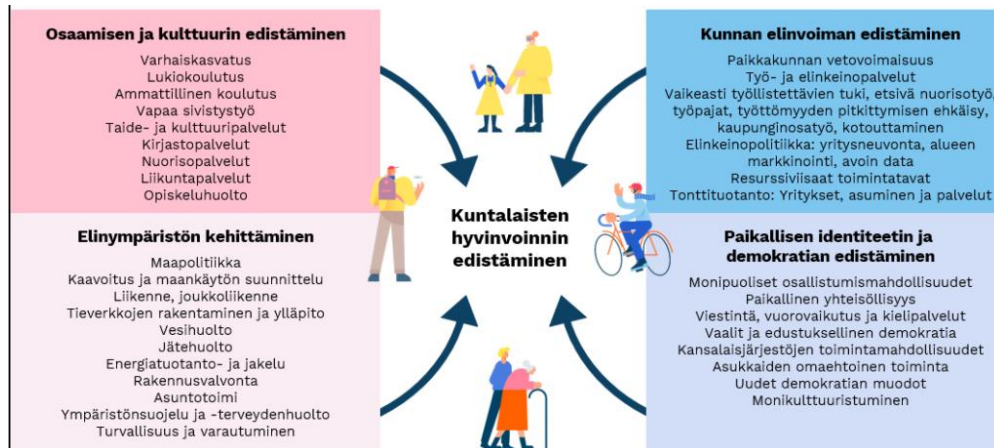
1. Johdanto

Hyvinvointikertomus on kunnan terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen, suunnittelun, arvioinnin ja raportoinnin työväline. Sen tavoitteena on koota hyvinvointitietoa päätöksenteon tueksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) 6§ säädetyn lain mukaisesti hyvinvointikertomuksessa kartoitetaan laaja-alaisesti ikäryhmittäin asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin nykytilaa ja niihin vaikuttavia tekijöitä. Lisäksi hyvinvointikertomus kokoaa yhteen kunnan toimintaa ohjaavat voimassa olevat hyvinvointiin ja terveyden edistämiseen liittyvät asiakirjat ja ohjelmat. Nykytilankartoituksen perustella voidaan löytää myös kehittämistä vaativat osa-alueet sekä luoda tavoitteet ja toimenpitehdotukset hyvinvointisuunnitelmaan.

Hyvinvointi on laaja ja moniulotteinen käsite. Nykymääritelmän mukaan sen katsotaan koostuvan fyysisestä, psyykkisestä, sosiaalisesta ja hengellisestä hyvästä olost, joka on ihmisen itsensä, läheisten sekä yhteiskuntapolittikan, palvelujärjestämän ja lähiympäristön tulosta. Hyvinvointi merkitsee elämänkaaren eri vaiheissa eri asioita ja tärkein tekijä hyvinvoinnin edistämässä on yksilö itse. Kunnan tehtävä kuntalain 1 §:n mukaisesti on luoda kuntalaisille puitteet oman hyvinvoinnin rakentamiseksi, kannustaa asukkaita huolehtimaan omasta hyvinvoinnista sekä seurata kuntalaisten terveyttä ja hyvinvoinnin tilaa säännöllisesti (kuvio1.). HyTe- työ on pitkäjänteistä työtä, ennaltaehkäisevistä ja terveyttä edistävästä toimista saadut hyödyt ja säästöt näkyvät usein vasta vuosien päästä.

Hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavia päätöksiä ja toimia tehdään kunnan kaikilla sektoreilla. Tästä syystä eri palvelualueiden välinen yhteistyö on erityisen tärkeää. Hyvinvointikertomuksen tarkoitus on lisätä ja tiivistää poikkihallinnollisen yhteistyön rakenteita terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Kunnan monialainen hyvinvointityöryhmä vastaa yhdessä palvelualueiden kanssa hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden edistämisestä sekä hyvinvointikertomuksen ja vuosiraportoinnin laatimisesta. Hyvinvointityöryhmä aloittaa toimintansa vuoden 2023 alusta ja sen ohjausryhmänä toimii kunnan johtoryhmä. Hyvinvointia edistävässä työssä tärkeitä toimijoita ja kunnan yhteistyökumppaneita ovat seurakunta, järjestöt ja yhdistykset, oppilaitokset, paikalliset yritykset sekä jatkossa hyvinvointialueen palveluverkosto.

Askolan laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

Kuvio 1. Kunnan tehtävät tulevaisuudessa (kuntaliitto).

Laaja hyvinvointikertomus ja suunnitelma valmistellaan kerran valtuustokaudessa, sen tavoitteita ja toimenpiteitä päivitetään vuosittain ja näistä raportoidaan valtuustolle. Raportissa kuvataan miten asetetut tavoitteet ovat toteutuneet, ja mitä niiden edistämiseksi on siihen mennessä tehty. Askolan kunnassa hyvinvointikertomus on laadittu valtuustokaudelle 2013–2016 sekä laaja hyvinvointikertomus 2017–2020, mutta viimeisin kertomus on jäänyt keskeneräiseksi.

Hyvinvointikertomus koostuu kolmesta osasta:

- kertomusosa kuvaa kuntalaisten hyvinvoinnin nykytilaa
- suunnitelmaosa kuvaa tavoitteet ja toimenpiteet hyvinvoinnin parantamiseksi valtuustokaudella 2021–2025
- kertomuksen käsittely ja hyväksyntä.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue aloittaa toimintansa 1.1.2023. Sen lakisääteisiä tehtäviä ovat alueen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden sekä pelastustoimen järjestäminen. Hyvinvointialueella ja kunnilla tulee olemaan laajat yhdyspinnat, joilla edistetään omilta osin alueen asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä. Hyvinvointialueella tullaan laatimaan myös koko aluetta koskeva hyvinvointikertomus, joka linkittyy Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin hyvinvointikertomukseen. Tämä ei kuitenkaan poista kuntien tarvetta ja velvollisuutta laatia kuntakohtainen hyvinvointikertomus. Jatkossa sen pohjalla voidaan hyödyntää alueellista kertomusta ja yhteisesti sovittuja painopisteitä, unohtamatta kuitenkaan paikallisia erityispiirteitä ja kuntalaisten tarpeita.

2. Hyvinvointitiedon kerääminen

Hyvinvointikertomus kokoaa tietoa askolalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista, elinympäristön terveydestä ja turvallisuudesta sekä palvelujen toimivuudesta ja saavutettavuudesta monista eri lähteistä. Suurin osa indikaattoreista on valikoitunut Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ehdotuksesta hyvinvointikertomusten [minimitietosisältö](#). Hyvinvointikertomusta laadittaessa ei ollut käytettävissä tuoreita kuntalaiskyselyitä (poikkeuksena Itä-Uudenmaan turvallisuuskysely). Tiedoissa on pyritty käyttämään uusinta saatavilla olevaa tietoa (2021/2022) ja vertailujaksona vuosia 2017–2021. Saatuja tietoja on vertailtu koko Uudenmaan ja valtakunnallisiin tietoihin sekä joiltain osin on katsottu tarkoituksenmukaiseksi verrata tietoja suurin piirtein yhtä suuriin kuntiin; Hämeessä sijaitsevaan Jokioisiin ja naapurikunta Pornaisiin. Vertailujaksoon ajoittuu koronapandemian alkaminen vuonna 2020 ja sen jatkuminen edelleen. Pandemian vaikutuksia on vielä vaikea arvioida, mutta oletettavasti sen vaikutukset ovat nähtävissä jo joissain käytettävissä indikaatitiedoissa varsinkin lasten- ja nuorten tietojen osalta. Indikaattoritietoa tarkastellessa on hyvä myös huomioida pienen kunnan erityispiirteenä se, että vuosittainen muutos, heilahtelu voi olla suurempaa pienessä väestöpohjassa. Yksittäinen tulos tai vastaus on prosentuaalisesti isompi muutos mitä suuremmassa väestöpohjassa.

Käytetyt tietokannat:

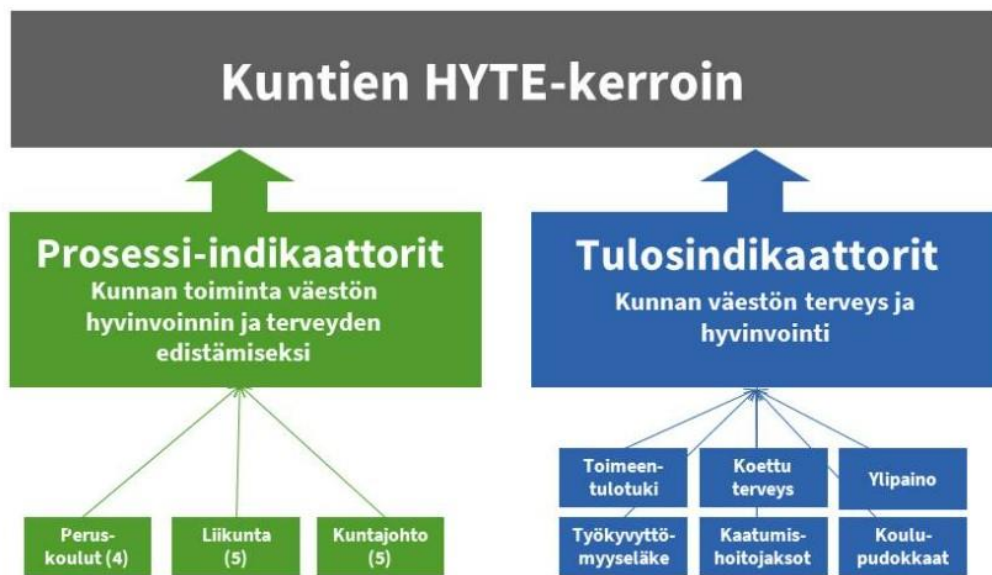
- Kirjastot.fi
- Kouluterveyskysely
- Kuntaliitto
- Lipas - liikuntapaikat
- MoVe! - mittaukset
- Sotkanet
- Taloustutka
- TEAviisari
- Tilastokeskus
- Työ- ja elinkeinoministeriö

Terveyden edistämisen aktiivisuus

TEAvisari on työväline kunnille ja kouluille hyte–työn suunnitteluun, johtamiseen ja arviointiin. Tiedot kuvaavat terveydenedistämistäktiivisuutta eli kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. TEAvisarissa arvioidaan kuntajohtoa, liikuntaa, kulttuuria ja perus -, lukio- sekä ammatillista opetusta seitsemän näkökulman kautta: sitoutuminen, johtaminen, seuranta ja tarveanalyysi, voimavarat, yhteiset käytännöt, osallisuus sekä muut ydintoiminnot. TEAvisarin tuloksista ja mittareista löytyy lisää [TeaViisari](#).

Kunnille on suunniteltu otettavan käyttöön vuodesta 2023 alkaen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös soteuudistuksen jälkeen. HYTE-kerroin määräytyy prosessi- ja tulosindikaattoreiden perusteella. Toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit kerätään TEAvisari tuloksista, jotka mitaavat nykytilannetta ja ne liittyvät peruskoulujen toimintaan, liikunnan edistämiseen sekä kuntajohdon toimintaan hyvinvoinnin edistämiseksi. Toisena indikaattorikonaisuutena ovat tulosindikaattorit, jotka ilmaisevat väestössä tapahtunutta hyvinvoinnin ja terveydentilan muutosta (kuviot 2.). Indikaattoreiden soveltuvuutta arvioidaan määräajoin, eivätkä ne tule aina olemaan samoja. Eri indikaattoreiden painotus HYTE-kertoimen vaikuttavuuteen myös vaihtelee. Kertoimeen vaikuttavien indikaattoreiden tarkoitus on kuvata laaja-alaisesti kunnan tekemää terveyden ja hyvinvoinnin edistävää työtä ei niinkään yksittäisiä toimia.

Kuntien kesken jaetaan vuosittain HYTE perustein 100 miljoonaa euroa eli keskimäärin 18,23 euroa asukasta kohden. Kertoimen määrä vaihtelee välillä 7,50 € - 22 €. Askolan vuoden 2021 HYTE-kerroin on 11,5 € / asukas. Kunnassa on jo tehty ja ollaan tekemässä paljon hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä. Jatkossa entistä tärkeämpää on panna koordinoituun tiedonkeräämiseen ja sen hyödyntämiseen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen välineenä.

Kuvio 2. Hyte-kertoimen indikaattori (THL).

3. Askolalaisten hyvinvointiin vaikuttavat tekijät

Kuntastrategia

Askolan kunnan strategia uudistettiin syksyllä 2021. Osana strategian uudistamista uudet valtuutetut määrittivät myös uudet askolalaiset arvot: kestävyys, osallisuus, joustavuus, turvallisuus ja positiivisuus (kuviot 3.). Lisäksi ohjaaviksi panostusalueiksi määriteltiin toimet, jotka tähtäävät palveluverkon säilymiseen, kehittävät Askolaa kokonaisuutena, ennaltaehkäisevät tulevaisuuden ongelmia, parantavat lasten ja nuorten hyvinvointia sekä parantavat yrittämisen edellytyksiä.

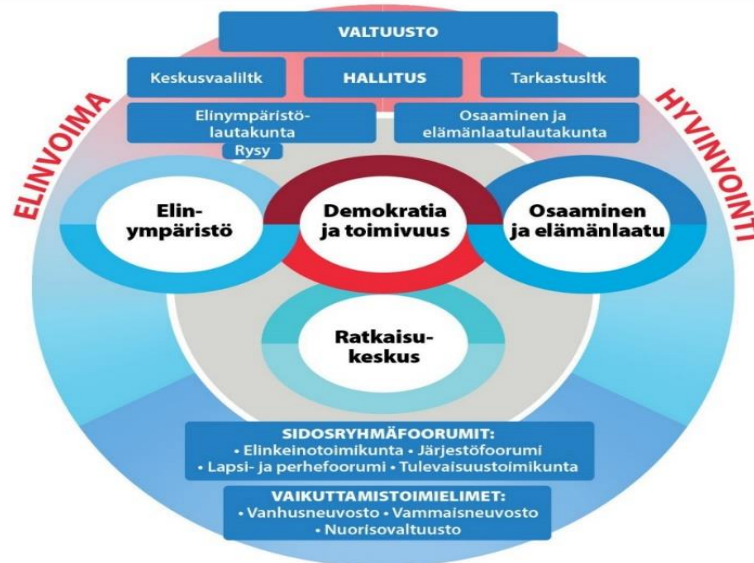
Askolan laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

Kuvio 3. Askolan kuntastrategia (Askolan kunta).

Strategian toteuttamiseksi otettiin kaksi läpiluoavaa näkökulmaa: elinvoima ja hyvinvointi. Näihin kumpaankin näkökulmaan valittiin 7 tavoitetta, joilla strateginen ohjaus toteutetaan toimenpiteiden, mittareiden ja vastuutusten kautta. Vuosittain talousarvioon otetaan tämän rakenteen mukaisesti palvelualueittain, tehtäväalueittain sekä vastuualleittain määritellyt tavoitteet.

Valtuuston kesällä 2022 päättämän organisaatorakenteen (kuvio 4.) mukaan vuonna 2023 elinvoimaa ja hyvinvointia lähdetään tavoittelemaan kolmella palvelualueella ja kahdella lautakunnalla sekä sidosryhmäfoorumeilla ja vaikuttamistoimielimillä.

Kuvio 4. Askolan organisaatorakenne (Askolan kunta).

Askolan laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

Talous ja elinvoima

Keväällä 2020 maailmanlaajuisesti levinnyt koronavirusepidemia (Covid-19) on heikentänyt kuntien taloutta. Kunnan toiminnasta aiheutuneet kulut katetaan toimintatuotoilla, verotuloilla ja valtionosuuksilla. Askolan kunnan kokonaistulot olivat vuonna 2021 noin 35,3 miljoonaa euroa, josta verotulot ja valtionosuudet olivat noin 60,1 %. Askolan kunnan verotulot kasvoivat 3,9 % edelliseen vuoteen verrattuna, verotulokertymä oli noin 21,3 miljoonaa euroa. Valtionosuudet alenivat 16,1 prosenttia, kertymä 8,4 miljoonaa euroa. Vuoden 2021 toimintatuottojen kertymää kasvatti valtion korona-avustusmäärä, noin 875 000 euroa. Vuoden 2021 lopussa Askolan kunnan lainakanta oli 23,5 miljoonaa euroa, joka on 4 843 euroa / asukas (kuvio 5.).

Talousmittarit	Toteutuneet vuodet				
	2017	2018	2019	2020	2021
Kunnallisveroverotuksen tuloveroprosentti <i>Astelikko ennen vuotta 2022:</i> Hyvä < Uudenmaan kuntien keskiarvo 18,66 Heikko > koko maan keskiarvo, 19,97	20,75	20,75	21,50	21,50	21,50
Vuosikate/poistot, % Hyvä > 100 % Tyydyttävä 80 % - 100 % Heikko < 80 %	61,9 %	-15,7 %	175,1 %	192,6 %	197,2 %
Investointien tulorahoitus, % Hyvä > 100 % Tyydyttävä 80 % - 100 % Heikko < 80 %	27,3 %	-10,6 %	-59,6 %	121,2 %	345,9 %
Omavaraisuusaste, % Hyvä > 70 % Tyydyttävä 50 % - 70 % Heikko < 50 %	22,1 %	22,2 %	27,0 %	33,3 %	36,0 %
Kunnan lainakanta, €/asukas Hyvä > maan keskiarvo, 3 052 € Tyydyttävä 3 052 - 9 471 Heikko < kriisikuntakriteeri, 9 471 €	3 894	4 276	4 647	5 117	4 843

Hyvä = vihreä, tyydyttävä = keltainen, heikko = punainen

Kuvio 5. Talousmittarit (Askolan kunta).

Lähivuosien mittavimpia investointeja ovat Askolassa olleet Kirkonkylän ja Monninkylän alakoulujen rakentaminen. Kirkonkylän alakoulu valmistui 2018 ja Monninkylän koulu valmistui kahdessa erässä vuosina 2020 ja 2021.

Askolan laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

Gini-kerroin on yleinen tuloeroja kuvaava tunnusluku, se kuvaa asutokuntien välistä tulojen jakautumista. Gini-kerroin vaihtelee 0–100 välillä. Mitä suurempi kerroin on, sitä epätasaisemmin tulot ovat jakautuneet. Askolan ginikerroin oli vuonna 2020 24,5. Se on hieman matalampi kuin vuonna 2017 (27,9). Koko maan luku oli vuonna 2020 27,7, Uudellamaalla 30,6, Pornaisissa 22,4 ja Jokioisilla 23,6.

Askolan kunnan työpaikkajakaumassa palvelujen osuus on 57 % (koko maa 76 %), jalostuksen osuus on 35 % (koko maa 21 %) ja alkutuotannon osuus on 8 % (koko maa 2,7 %). Yritysten toimialoista merkittävin Askolassa on rakentaminen 55 % ja teollisuustuotannon alat 27 %, mikä suhdeluku on laskettu yritysten jalostusarvon mukaan. Työssäkäyviä henkilöitä Askolassa oli vuoden 2020 lopussa 2173, kun vastaavasti työpaikkoja kunnassa oli 1364. Kunnassa toimivat työnantajayritykset työllistävät paikkakuntalaisten lisäksi henkilöitä, jotka tulevat kunnan ulkopuolelta ja joiden kotipaikka on Askolan ulkopuolella.

Suurimpia paikkakunnan työllistäjiä ovat kuntatyönantajan lisäksi esimerkiksi Hakevuori Oy, Asennuspojat LK Oy, Oy Meyer vastus AB, Ginola Oy, Simfors Oy, Careeria Oy ja Heljanko –konserni. Kaiken kaikkiaan yritysten kehitys on viime vuosina ollut Askolassa suotuisesti kasvava niin talouden, henkilöstön kuin kannattavuudenkin näkökulmista tarkasteltuna. Lisäksi yritysanta on hienoisessa kasvussa; uusia yrityksiä perustetaan kuntaan enemmän suhteessa toimintansa lopettaviin yrityksiin.

Kuntaliiton elinvoimaindikaattorin mukaan Askolan kunnan elinvoima on paranemassa. Elinvoimaindikaattorin luku oli vuoden 2019 lopussa -9,39. Tässä on ollut myönteistä kehittymistä verrattuna vuoteen 2017. Tuolloin luku oli -17,26, mikä oli Uudenmaan kuntien toiseksi heikoin. Elinvoimaindikaattori kertoo mihin suuntaan kunta on menossa. Elinvoima on laskettu muun muassa väestö-, työpaikkojen ja koulutustason muutoksesta.

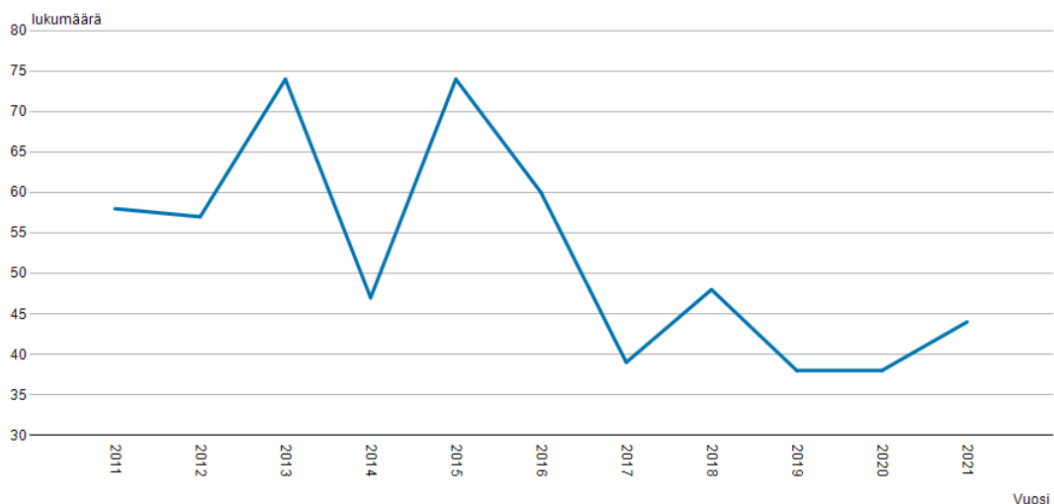
Väestö ja huoltosuhde

Askolan kunta koostuu useasta kyläkeskittymästä; Kirkonkylä, Monninkylä, Juornaankylä, Huuvuri-Särkijärvi, Nalkkila, Nietoo, Tiilää, Onkimaa, Korttia, Vahijärvi ja Vakola. Isoimmat väestökeskittymät ovat Kirkonkylässä ja Monninkylässä. Kunnan

Askolan laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

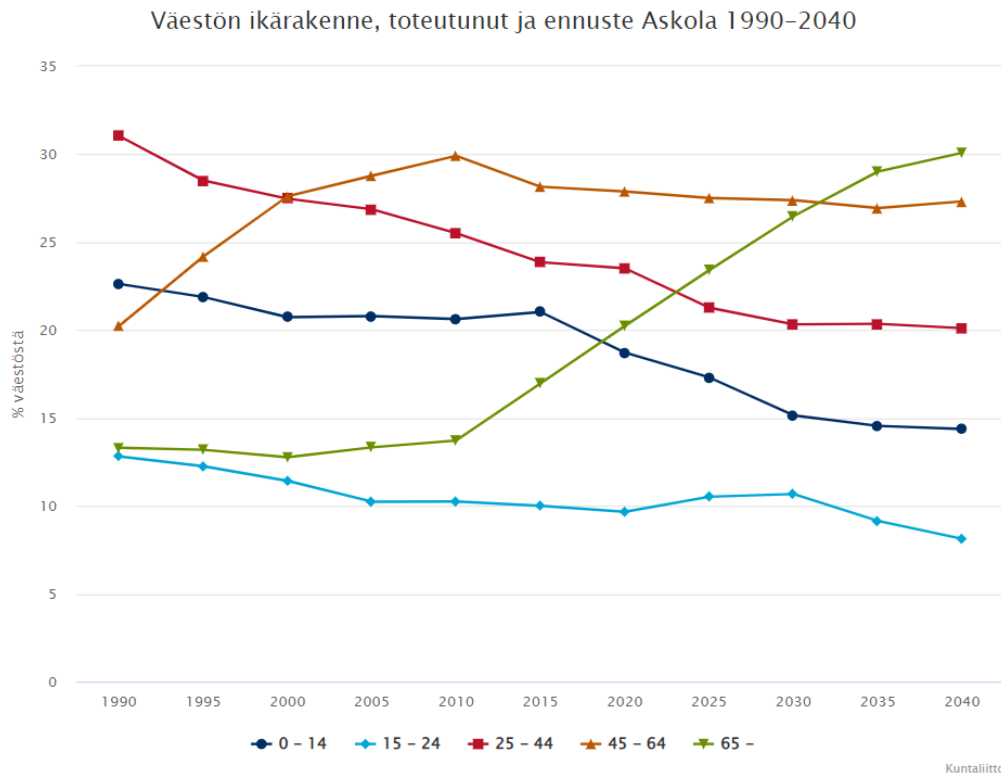
väestökehitys oli pitkään 2000- luvulla nousujohteinen, mutta vuodesta 2015 väestömäärä kääntyi laskuun. Vuonna 2021 askolalaisia oli 4847, noin 100 asukasta vähemmän kuin vuonna 2017. Tilastokeskuksen vuoden 2021 väestöennusteen mukaan Askolan väkiluku on vuonna 2040 4491. Väestömuutoksen osatekijöitä ovat syntyvyys, kuolleisuus ja muutto.

Askolassa kuntien välinen muuttoliike oli vuosina 2017–2020 tappiollista ja lisäksi luonnollinen väestönkehitys on vaikuttanut muutokseen. Uusia kuntalaisia syntyi vuositasolla keskimäärin 20 vähemmän mitä aiempina vuosina. Syntyvyyden enemmisyys oli negatiivista, kun syntyneitä oli vähemmän mitä vuosittain kuolleita (kuvio 6.). Väestörakenteessa yli 65-vuotiaiden ja erityisesti 75-vuotta täyttäneiden osuus on kasvanut, lasten osuuden pienentyessä (kuvio 7.). Väestöllinen huoltosuhde ilmaisee, kuinka monta alle 15-vuotiasta ja 65-vuotta täyttänyttä on sataa 15–64-vuotiasta (työikäistä) kohti. Huoltosuhde on sitä korkeampi mitä enemmän on lapsia ja eläkeläisiä. Askolan huoltosuhde oli vuonna 2017 64,2 ja vuonna 2021 64,9. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan vuonna 2030 Askolan huoltosuhde on 70,8 ja vuonna 2040 79,2. Väestön ikääntyminen ja lasten ikäluokkien pieneneminen yhdistettynä useampaan alueelliseen väestökeskittymään haastaa palveluiden riittävyttä ja saatavuutta tulevaisuudessa.

Kuvio 6. Elävänä syntyneet Askola (Tilastokeskus).

Askolan laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

Kuvio 7. Väestön ikärakenne, toteutunut ja ennuste Askola 1990–2040 (kuntaliitto).

Taloudellinen huoltosuhde eli elatussuhde ilmaisee kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on sataa työllistä kohti. Työttömiin ja työvoiman ulkopuolisiin lukeutuu koko ei-työllinen väestö eli työttömät, eläkeläiset, lapset ja omaa kotitaloutta hoitavat. Elatussuhde kuvaa kansantalouden kantokykyä paremmin kuin väestöllinen huoltosuhde, sillä elatussuhteessa ovat mukana työssäkäynti ja työttömät. Siten elatussuhdetta ja työllisyyttä (työllisyysastetta) voi tarkastella rinnakkain. Vuosina 2017–2020 Askolan taloudellisessa huoltosuhteessa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Elinympäristö

Arjen viihtyisällä ja turvallisella elinympäristöllä on suuri vaikutus ihmisen hyvinvointiin. Terveellinen, turvallinen ja ympäristöarvot huomioiva asuinympäristö voidaan turvata mm. maankäytön suunnittelulla, kaavoituksella ja rakennussuunnittelulla. Luonnolla on tutkitusti positiivisia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia terveystaivikutuksia. Luonnossa liikkuminen alentaa stressitasoa, parantaa kuntoa ja vahvistaa lihastasapainoa. Lisäksi

Askolan laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

luonto parantaa mielialaa, tarjoaa omaa rauhaa, mutta myös yhteisöllisyyttä ja yhdessä-oloa. Luonto hyödyttää asukkaiden lisäksi myös kuntaa. Edellä mainitut positiiviset terveysvaikutukset edistävät kaikenikäisten kuntalaisten hyvinvointia, parantavat työssä jaksamista ja vähentävät terveysmenoja. Askolan monipuolinen ja kaunis luonto on lähellä tarjoten kuntalaisille sekä matkailijoille mahdollisuuden virkistäytymiseen ja liikuntaan. Tarvetta kuitenkin nähdään muun muassa opastetuille luontopoluille ja nuotiopaikoille. Korttian kylässä sijaitsevat Hiidenkirnut ovat Suomen suurin ja maailman mitta-kaavassakin merkittävä kirnuesiintymä. Esiintymä koostuu 20 erilaisesta hiidenkirnusta, jotka ovat muodostuneet kallioon jääkauden loppupuolella noin 10 000 vuotta sitten. Hiidenkirnut on avattu yleisölle virallisesti vuonna 1965.

Askolan kunnan ympäristönsuojelu toimii Askolan, Myrskylän, Pornaisten ja Pukkilan yhteisenä ympäristönsuojeluviranomaisena ja rakennus- ja ympäristölautakunta toimii maa-aineslain mukaisena lupa- ja valvontaviranomaisena. Kunnassa noudatetaan ympäristönsuojelumääräyksiä, joiden tavoitteena on turvata kuntalaisille terveellinen, turvallinen ja viihtyisä elinympäristö sekä paikalliset olosuhteet huomioon ottaen ehkäistä ympäristön pilaantumista sekä vähentää ja poistaa pilaantumisesta aiheutuvia haittoja.

Väestön ikärakanteen muuttuessa esteettömyyden ja saavutettavuuden merkitys kasvaa tulevaisuudessa. Askola on hyväksynyt Itä-Uudenmaan alueellisen [Esteettömyys- ja saavutettavuusohjelma 2021–2025](#). Sen tavoitteena on tarjota alueen asukkaille mahdollisimman saavutettavat palvelut ja esteettömän elinympäristön. Esteetön ja saavutettava ympäristö vähentää tarvetta erityispalveluille, lisää yhdenvertaisuutta ja mahdollistaa osallisuutta. Askolassa esteettömyyskävelyt on tehty Kirkonkylässä 9/20 ja Monninkylässä 6/21. Esteettömyystoimikunta on aloittamassa toimintansa vuoden 2022 aikana ja se koostuu kunnan edustajien lisäksi vammais- ja vanhusneuvoston edustajista. Toimikunnan tehtävänä on jatkaa esteettömyyskartoitusta kunnassa 2022 ja kartoitusten pohjalta tehdä tarvittavia muutosesityksiä.

Turvallisuus

Palo- ja pelastustoimen palvelut tuottavat Askolassa Itä-Uudenmaan pelastuslaitos. Pelastustoimen tehtävänä on ennaltaehkäistä tulipalon ja muiden onnettomuuksien vaaraa,

lisätä henkilöturvallisuutta sekä varautua ennalta pelastustoimilain määrittelemissä onnettomuuksissa uhrien pelastamiseen sekä aiheutuneiden vahinkojen torjumiseen ja rajoittamiseen. Vuoden 2023 alusta hyvinvointialue tuottaa palo- ja pelastustoimen palvelut Itä-Uudenmaan alueelle.

Askola osallistuu muiden alueen kuntien, Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen ja Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen kanssa alueelliseen turvallisuusyhteistyöhön. Turvallisuussuunnittelutyö pohjautuu Sisäasiainministeriön koko maata koskeviin linjauksiin kunnallisesta turvallisuussuunnittelusta. Turvallisuustyön tarkoituksena on kuntien toimintojen jatkuvuuden turvaaminen sekä turvallisen elinympäristön ylläpitäminen. Turvallisuussuunnittelu linkittää turvallisuustyön myös kunnan varautumiseen ja valmiussuunnitteluun. Tämä tarkoittaa pyrkimystä tilanteeseen, jossa kunnan asukkaiden, alueella toimivien yritysten ja yhteisöjen sekä kunnan oman toiminnan turvallisuusriskit ovat minimoitu sekä tilannetta, jossa ilkeiden, rikollisuuden, tapaturmien sekä onnettomuuksien ennaltaehkäisy ja häiriötilanteisiin varautuminen on tehokasta. Turvallisuustyöryhmä toteuttaa myös säännöllisesti alueellisen turvallisuuskyselyn asukkaille. Turvallisuustyöryhmä tulee jatkamaan toimintaansa myös hyvinvointialueen aloittaessa 2023.

Toimintaa ohjaavat ohjelmat ja strategiat:

- Itäisen Uudenmaan turvallisuusohjelma 2018–2021.

Liikuntapalvelut

Kunnan tehtävä on liikuntalain mukaisesti luoda kunnan asukkaille edellytyksiä liikkumiseen järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmille, tukemalla kansalaistoimintaa sekä rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja. Askolan kunnan liikuntatoimen tavoitteena on edistää kuntalaisten liikkumista ja lisätä fyysistä aktiivisuutta. Liikuntatoimessa pyritään luomaan uusia ja pysyviä toimintakäytäntöjä sekä lisäämään eri ikäryhmien liikunta-aktiivisuutta. Aiempina vuosina liikunnanohjaaja on järjestänyt ja vetänyt monipuolista liikuntaa kaiken ikäisille kuntalaisille. Lähivuosina haasteina ovat olleet koronapandemia ja vakituisen liikunnanohjaajan sijaisuuden täyttäminen loppuvuodesta 2021. Yhteistyötä tehdään paikallisten

toimijoiden ja Porvoon kansalaisopiston kanssa ja näin pyritään luomaan laajempaa liikuntatarjontaa kuntalaisille. Tulevaisuudessa tarkoituksena on kehittää liikuntapaikkarakentamista mm. lähiliikuntapaikkojen sekä ulkoreittien suunnittelua ja toteuttamista.

Askolan kunnan liikuntapaikoista Kirkonkylässä sijaitsee Askolan koulun yhteydessä toimivat liikunta- ja kuntosali. Lisäksi Kirkonkylästä löytyy urheilukenttä, Porinkallion kuntosali, Säästörinteen kuntosali, frisbeegolf-rata, beachvolley-kenttä, skeittiramppi ja kanoottien vuokraus mahdollisuus. Kirkonkylässä sijaitsee myös yksityisomisteinen monitoimihalli Askola Areena, jota kunta vuokraa mm. koululaisliikuntaan. Monninkylässä sijaitsee lähiliikuntapaikka ja jalkapallonurmikenttä. Särkijärvellä, Juornaankylässä, Onkimaalla ja Vahijärvellä sijaitsevat urheilualueet ja lisäksi skeittiramppi löytyy Juornaankylästä. Talvisin luistelukentät jäädytetään ja latuverkostoa huolletaan Kirkonkylässä, Monninkylässä, Särkijärvellä ja Juornaankylässä.

Monninkylän maauimala on ollut toiminnassa 60-luvulta lähtien. Se on Suomen ainut pienessä kunnassa sijaitseva kunnallinen maauimala. Uimala on auki kesäkuun alusta elokuun puoleen väliin asti. Kävijöitä on monen kunnan alueelta ja siellä järjestetään myös lasten uimakouluja ja koululaisuintia. Kesän kävijäkeskiarvo liikkuu 10 000 kävijän puolin ja toisin säästä riippuen. Yleisiä uimarantoja löytyy kunnan alueella Takajärven uimaranta, Abborsjönin uimaranta ja Valkjärven uimaranta sekä Vahijärven uimalaituri. Uimavesien laatua seurataan säännöllisesti ja vedenlaatu on ollut kaikilla rannoilla hyvä tai erinomainen.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Kirjasto- ja kulttuuripalveluiden tehtävänä on tarjota sivistys-, tieto- ja virkistyspalveluita, jotka tukevat kuntalaisten oppimista sekä erilaisten tietojen ja taitojen hankintaa sekä monipuolista vapaa-ajan viettoa elämänkaaren eri vaiheissa. Kirjasto on kuntalaisten matalan kynnyksen kohtaamispaikka, jonne on helppo tulla, paitsi asiakkaaksi lainaamaan aineistoa, myös erilaisiin tapahtumiin, joita kirjaston tiloissa järjestetään. Kirjastoon tullaan myös lukemaan lehtiä ja tapaamaan tuttuja, juttelemaan ja opiskelemaan. Askolassa toimii kaksi kirjastoa, Kirkonkylän pääkirjasto ja Monninkylän sivukirjasto. Kirjasto hoitaa koulukirjastopalvelut ja palvelut jalkautuvat myös kylille ja tapahtumiin.

Palvelut ovat jalkautuneet itäpuolen kartanoihin, Tampille, Prestbackaan ja jopa ihmisten koteihin. Kirjaston näyttelytilassa järjestetään vuosittain erilaisia näyttelyitä mm. valokuvanäyttelyitä, kansalaisopiston ja kuvataidekoulun oppilaiden sekä käsityöläisten näyttelyitä.

Kirjasto on järjestänyt kirjastojoogaa sekä lammasjoogaa paikallisella tilalla. Johannes Linnankosken juhlavuotena 2019 kunnassa järjestettiin paljon teemaan liittyviä tapahtumia ja näyttelyitä mm. kirjallisen peiton yleisövirkkaus, kahvikutsut ja Linnankoski-leivonnaisen tuottaminen paikallisyrittäjien kanssa. Liikunta- ja kulttuuritoimi olivat mukana myös Voimaa vanhuuteen hankkeessa vuosina 2019–2021. Kirjastossa toimii tarinapiiri, joka muodostaa laajan verkoston ja vuorovaikutuksellisen kuntalaisten keskustelufoorumin. Ryhmän jäsenet osallistuvat aktiivisesti myös muuhun kirjaston ja kulttuuritoimen järjestämään toimintaan, kuten kirjamessumatkoihin, kirjailijavierailuihin, kirjaston näyttelytoimintaan, teatteriesityksiin ja Johannes Linnankoskeen liittyviin tapahtumiin.

Askolan kunta on mukana AUF-hankkeessa (kulttuurin saavutettavuushanke), joka tuo Avantin, UMon ja Suomalaisen barokkiorkesterin (FiBo) konsertit Askolaan. FiBon konsertti järjestettiin syksyllä 2022 Askolan kirkossa maksuttomana koululaiskonserttina päiväsaikaan, johon myös muiden kuntalaisten oli mahdollisuus osallistua. Korona-aikana AUF-konsertteja on voinut kuunnella myös maksuttomina striimattuina konsertteina. Kunta on mukana Porvoon kaupungin hallinnoimassa Kulttuuri kylässä-pilotti-hankkeessa. Sen kautta Askolan kirjastossa vieraili syksyllä 2021 teatterinukkenäyttely sekä nukketeatteriesitys, jota päiväkotilaiset kävivät katsomassa. Kulttuuritoimi on hakenut avustusta myös tuleville vuosille monilukutaitohankkeella ja Askolan koululaiset lukemaan - hankkeella.

Kirjaston käyntimäärät olivat ennen koronaa lähes 29 000 ja kirjailinat lähes 40 000. Koronan myötä nämä luvut vähenivät, mutta verkkokäynnit ja e-kirjojen lainausmäärät vastaavasti nousivat. Kirjasto on tehnyt aktiivista e-kirjaston markkinointityötä.

Ravitsemus

Kaiken ikäisten kuntalaisten hyvän ravitsemuksen edistäminen on yksi olennainen osa terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyötä. Sitä voidaan edistää esimerkiksi tarjoamalla helposti saavutettavia ja tasavertaisia terveellistä ravitsemusta edistäviä ruokapalveluita. Lisäksi varhaiskasvatuksessa ja kouluissa toteutettava ruokakasvatus ja viestintä ovat tärkeä osa hyvän ravitsemuksen edistämistyötä. Askolan kunnassa noudatetaan ravitsemuskeskuksen ja ruokaviraston suosituksia:

- terveyttä ja iloa ruoasta - varhaiskasvatuksen ruokailusuositus
- syödään ja opitaan yhdessä - kouluruokasuositus
- ikääntyvien ruokasuositus
- ympärivuorokautisen hoidon ravitsemuskriteerit.

Palvelukeskus Mäntyrinteen ja Askolan koulukeskuksen keittiöt tuottavat kunnan ruokapalvelut koko kunnan alueelle. Mäntyrinteen palvelukeskuksessa on myös lounasravintola, joka palvelee henkilökunnan lisäksi ulkopuolisia ruokailijoita. Ruokapalveluissa on lähivuosina panostettu ruokasuositusten läpiviemiseen eri toimialoilla sekä ruokahävikin pienentämiseen. Tähän on pyritty mm. lisäämällä koulujen dieettilinjastoja ja ryhmittelemällä kasviksia sektoreittain sekoitettujen salaattien sijaan. Vuoden 2023 alusta Mäntyrinteen palvelukeskuksen ruokapalvelut siirtyvät hyvinvointialueen järjestettäväksi, tähän kuuluu myös kotiin vietävät ateriapalvelut. Kuntaan jäävät ruokapalvelut tuotetaan Askolan koulukeskuksesta käsin. Kaikissa kunnan päiväkodeissa ja kouluilla työskentelee myös ruokapalveluiden henkilökuntaa, jotka huolehtivat lasten ja oppilaiden ruokailuista omissa toimipisteissään.

Järjestöyhteistyö ja osallisuus

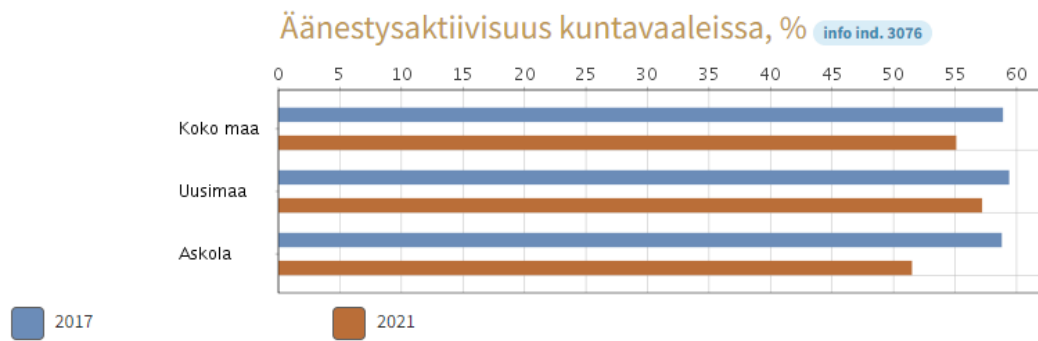
Kunnan asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä järjestöt, seurat ja yhdistykset ovat tärkeä kunnan kumppani ja voimavara. Ne tuottavat esimerkiksi harrastusmahdollisuuksia, erityisryhmien kokoontumisia, vertaistukea, kulttuuritarjontaa ja elämyksiä.

Lisäksi järjestöillä on paljon kokemukseen pohjautuvaa asiantuntijatietoa ja osaamista. Järjestöt tekevätkin paljon merkityksellistä ennaltaehkäisevää työtä, mikä on koko kunnan etu. Sote-järjestämislaki (6 §) myös edellyttää, että kunta tekee yhteistyötä kunnassa toimivien yleishyödyllisten yhteisöjen ja yksityisten yritysten kanssa. Askolan seudulla toimii muun muassa useita kyläyhdistyksiä, kulttuuri-, ja urheilujärjestöjä, nuorisjärjestöjä, maatalousjärjestöjä ja metsästysseuroja, lapsi- ja perheyhdistyksiä sekä eläkeläis- ja veteraanijärjestöjä. Yhteensä Askolassa toimii noin kolmisenkymmentä aktiivista järjestöä ja yhdistystä. Lisäksi Askolan seurakunta on aktiivinen toimija ja tärkeä yhteistyökumppani. Kunnan ja yhdistysten välistä vuoropuhelua on pidetty kerran vuodessa järjestettävässä yhdistystapaamisessa, mutta koronavuosina 2020–2021 tapaamisia ei järjestetty.

Askolan kunta jakaa yleis- ja kohdeavustuksia kunnassa toimiville seuroille ja yhdistyksille. Avustukset myönnetään kirjattujen periaatteiden mukaisesti kerran vuodessa. Vuonna 2021 kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotoimen alaisia avustuksia jaettiin 13 toimijalle yhteensä 26 500 euroa. Muita avustuksia myönnettiin 2 600 euroa kuudelle eri toimijalle.

Osallisuutta vahvistamalla ehkäistään syrjäytymistä, vähennetään köyhyyttä ja eriarvoisuutta. Osallisuudella on merkittävä vaikutus ihmisten hyvinvointiin, koettuun terveyteen ja työ- ja toimintakykyyn. Osallisuus tarkoittaa mahdollisuutta elää omannäköistä elämää, mahdollisuutta kuulua itselle tärkeisiin ryhmiin ja yhteisöihin, vaikuttaa itselleen tärkeisiin asioihin sekä mahdollisuutta yhdessä tekemiseen. Kuntalaisten yhteisöllisyyttä, turvallisuutta, väestösuhteita sekä elinvoimaa ja ilmapiiriä voidaan vahvistaa ja lisätä osallisuuden kautta. Kuntalaisten ja asukkaiden osallistuminen ja vaikuttaminen ovat osa demokratiaa ja oikeudesta osallistumiseen on säädetty mm. kuntalaissa.

Yhtenä osallisuuden ja yhteisöön sitoutumisen mittarina voidaan pitää äänestysaktiivisuutta kuntavaaleissa (kuvio 8.). Askolassa aktiivisuus laski vuoden 2021 vaaleissa, ollen matalampi kuin koko maassa ja Uudellamaalla yleensä.

Kuvio 8. Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa % (sotkanet).

Askolan kunnan edustuksellisia osallistumis- ja vaikuttamiskanavia ovat vanhusneuvosto, vammaisneuvosto ja nuorisovaltuusto. Lisäksi kuntalaisten osallisuuden ja osallistumisen edistäminen on nostettu vahvasti esiin kunnan strategiassa, jossa hyötytavoitteena on kuntalaisten osallisuuden ja osallistumisen lisääminen. Kuntalaisten kuulemista ja vuorovaikutuksellista keskustelua on mahdollistettu kyläilloissa, joita on järjestetty kerran vuodessa sekä kunnantalon avoimet ovet -tapahtumassa, jossa on ollut mahdollisuus tavata kunnan johtoa ja palvelualajohtajia. Vuonna 2022 tavoitteena on myös käynnistää uudelleen yhdistystapaamiset ja edistää lapsi- ja perhefoorumin toiminnan aloittamista kunnassa. Lisäksi kunnan nuorisotoimi koordinoi Kohtsillään Askulassa - tapahtumakalenteria, jossa kaikki toimijat voivat ilmoittaa ja mainostaa omaa toimintaansa. Kalenteri julkaistaan kolme kertaa vuodessa.

Sosiaali- ja terveysterveyst

Perusterveydenhuollon tehtävänä on edistää ja tukea asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia, työ- ja toimintakykyä yksilöllisesti ja asiakaslähtöisesti sekä ehkäistä sairauksia. Toiminnan perustana ovat ehkäisevä terveydenhuolto ja hyvin toimivat, sujuvat sekä oikea-aikaiset terveysterveyst, joissa kunnan asukkaiden osallisuutta edistetään ja tuetaan. Perusterveydenhuollon palvelut koostuvat terveysterveystneuvonnasta ja terveystarkastuksista, suun terveydenhuollosta, lääkinnällisestä kuntoutuksesta, mielenterveys- ja päihdetyöstä sekä avosairaanhoidon palveluista. Askolassa terveysterveystkeskusvuodeosastohoito tuotetaan ostopalveluna.

Sosiaalipalveluilla tarkoitetaan kunnan järjestämiä, yksityiseen henkilöön, perheeseen tai yhteisöön kohdistuvia sosiaalipalveluja, sosiaaliavustuksia ja toimeentuloturvaa sekä niihin liittyviä toimintoja, joiden tavoitteena on asukkaiden sosiaalisen turvallisuuden ja toimintakyvyn edistäminen ja ylläpitäminen. Vammaispalvelujen tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä. Vammaispalveluiden kehittämistä on toteutettu yhteistyössä Itä-Uudenmaan muiden kuntien kanssa ja yhteistyö jatkuu hyvinvointialueen valmisteleavassa työssä. Tiivistä yhteistyötä tehdään myös kunnan vammaisneuvoston kanssa.

Perusterveydenhuollon nettokustannukset ovat Askolassa olleet kasvussa useampana vuonna. Vuonna 2020 nettokustannukset olivat 477 euroa per asukas. Samoin erikoissairaanhoidon kustannukset ovat nousujohteisia (1201e / per asukas vuonna 2020). Tähän ei ole löydettävissä yksittäistä selittävää syytä. Vastaanottopalveluissa on panostettu hoidon oikea-aikaisuuteen ja tästä saatiin oikein hyviä tuloksia T3-mittariston avulla (kolmas vapaa kiireettömän ajanvarauksen aika). Koronapandemia on kuitenkin koetellut terveydenhuoltoa niin paikallisesti kuin valtakunnallisestikin ja suurin osa resurssoinnista on mennyt pandemian aiheuttamiin toimiin. Askolan perusterveydenhuollon palveluiden vahvuutena nähdään joustavuus, tiimityöskentely ja yhteiset tavoitteet. Tämä näkyy myös TEAviisarin tuloksissa vuodelta 2020, jossa yhteiset käytännöt, johtaminen ja voimavarat saavat hyvän tuloksen. Kokonaisuutena perusterveydenhuollon TEAviisarin pistemäärä on 55 (koko maa 65).

Perusterveydenhuollossa on tulossa iso rakenteellinen muutos hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa 2023. Askolan kunnan perusturva osallistuu Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen luomisen ja toiminnan kehittämisen valmistelutyöhön, meneillä oleviin hankkeisiin ja toimintayksikkökohtaiseen alueelliseen yhteistyöhön. Tavoite on rakentaa hyvinvointialue, joka tarjoaa alueen asukkaille yhdenvertaiset ja toimivat palvelut.

Ennalta ehkäisevä päihdetyö

Kuntien ennalta ehkäisevää päihdetyötä ohjaa laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015) ja terveydenhuoltolaki (1326/2010). Toiminnan tavoitteena on ehkäistä ja

vähentää alkoholin, tupakka- ja nikotiinituotteiden-, huumeiden käyttöä ja ongelmallista rahapelaamista sekä niistä aiheutuvia terveydellisiä, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia haittoja. Ehkäisevän päihdetyön tulee perustua päihteiden käytön ja siitä aiheutuvien haittojen seurantaan, käytettävissä olevaan tieteelliseen näyttöön ja hyviin käytäntöihin. Seuranta liittyy kunnassa osaksi hyvinvoinnin ja terveydentilan ja siihen vaikuttavien tekijöiden seurantaan. Kunnassa tehtävää päihdetyötä ohjaa kunnan päihdestrategia, joka on viimeksi päivitetty vuonna 2020. Strategian pääpaino on matalan kynnyksen puheeksi otossa, varhaisessa puuttumisessa ja hoitoon ohjaamisessa ja ennen kaikkea ennaltaehkäisevässä toiminnassa. Kunnassa on myös kehitetty yamk- opinnäytetyönä rahapelaamisen puheeksi oton - malli vuonna 2021, jota on mahdollista hyödyntää kaikilla kunnan toimialoilla. Askolan kunnassa on toiminut jo pitkään ennalta ehkäisevän päihdetyön monialainen työryhmä. Hyvinvointialueen valmisteleva työ ehkäisevän päihdetyön osalta on aloitettu ja tulevilla Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella tullaan toteuttamaan yhteneväistä Neljän Tuulen - mallia ehkäisevässä päihdetyössä.

Toimintaa ohjaavat ohjelmat ja strategiat:

- Askolan kunnan päihdestrategia 2020
- Rahapelaamisen puheeksi otto -malli 2021.

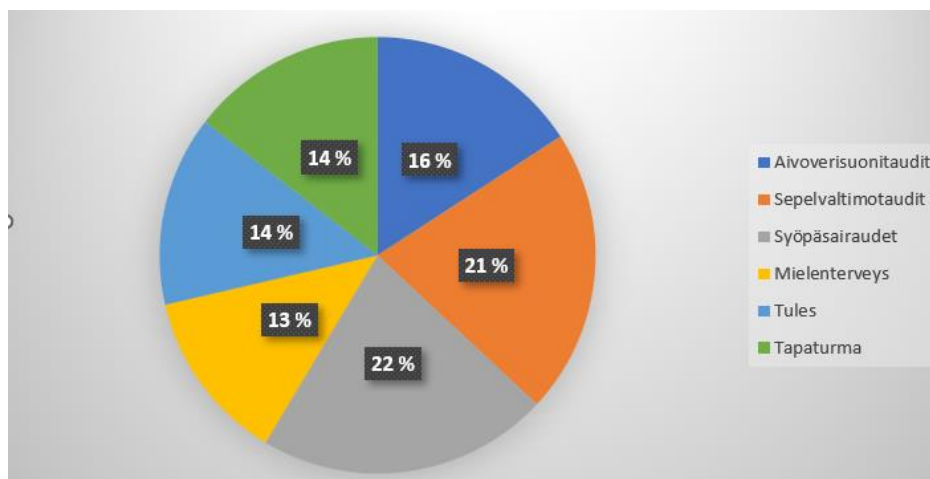
4. Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

4.1. KAIKKI IKÄRYHMÄT

Askolalaisista työikäisistä, vammaista ja pitkäaikaissairaista on saatavissa vähän kunta-kohtaista tietoa. Parhaiten yksityiskohtaista tietoa on saatavilla lapsista ja nuorista kahden vuoden välein toteutettavan kouluterveyskyselyn ansiosta.

Sairastavuus

Sairastavuusindeksi kokooa tiedot seitsemästä vakavasta sairausryhmästä (kuvio 9.). Sairastavuusindeksistä julkaistaan sekä ikävakioitu että ikävakioimaton versio. Ikävakioitu indeksi kuvaa sitä osaa alueiden välisistä eroista, joka ei johdu ikärakenteiden erilaisuudesta. Indeksissä sairausryhmien yleisyyttä painotetaan sen perusteella, mikä on niiden merkitys väestön kuolleisuuteen, työkyvyttömyyteen, elämänlaatuun ja terveydenhuollon kustannuksiin. Sairaustaakka oli Askolassa vuonna 2019 syövän (114,0) osalta suurempi kuin Uudellamaalla (103,1) ja koko maassa (100). Samoin oli sepelvaltimotautien kohdalla; Askola (111,2), Uusimaa (81,9), koko maa (100). Näiden sairausryhmien indeksit ovat myös nousujohteisia ja aiheuttavat enemmän taakkaa väestölle ja kuormitusta palvelujärjestelmälle Askolassa verrattuna koko maan keskiarvoon. Vähiten taakkaa aiheuttivat Askolassa mielenterveys sairaudet (67,4), Uusimaa (81,1), koko maa (100), tuki- ja liikuntaelinsairaudet; Askola (74,4), Uusimaa (59,6), koko maa (100) ja tapaturmat; Askola (76,5), Uusimaa (89,1) ja koko maa (100).

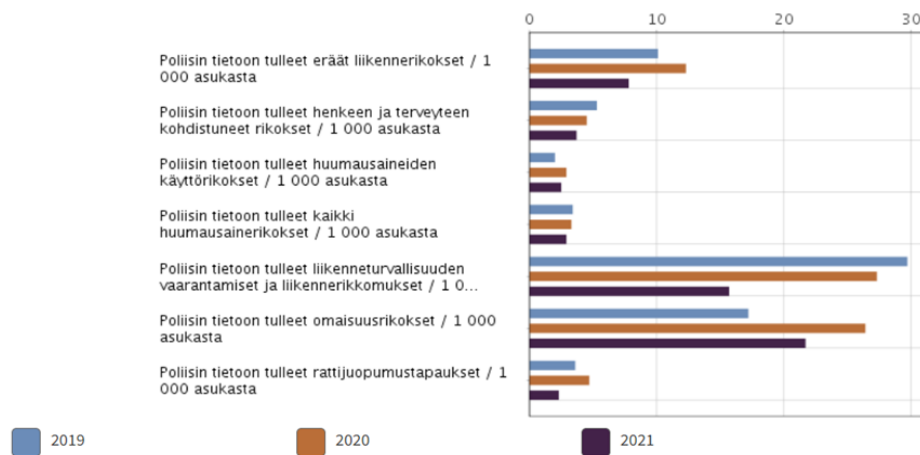
Kuvio 9. Sairastavuusindeksi 2019 (Sotkanet).

Turvallisuus

Poliisin tietoon tulleista rikoksista omaisuusrikoksissa tapahtui kasvua yli 9 % vuodesta 2019 vuoteen 2020. Tilastokeskuksen mukaan koko maan mittakaavassa vuonna 2020 omaisuusrikoksien määrä kasvoi yli 7 % ja Uudellamaalla yli 11 %. Omaisuusrikoksen

Askolan laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

kasvu voidaan nähdä maanlaajuiseksi pandemiavuoden ilmiöksi. Vuonna 2021 tilanne oli jo tasaantunut Askolassa lähes 5 %:lla. Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset, liikennerikkomukset, rattijuopumustapaukset sekä huumausainerikokset vähenivät Askolassa vuodesta 2019 vuoteen 2021 (kuvio 10.). Itä-Uudellamaalla tehtiin yhteinen turvallisuuskysely vuonna 2020. Askolan vastausprosentti jäi kuitenkin alle 3 % (121 vastaajaa). Näistä vastaajista 83,5 % koki olonsa turvalliseksi tai melko turvalliseksi kotikunnassaan.

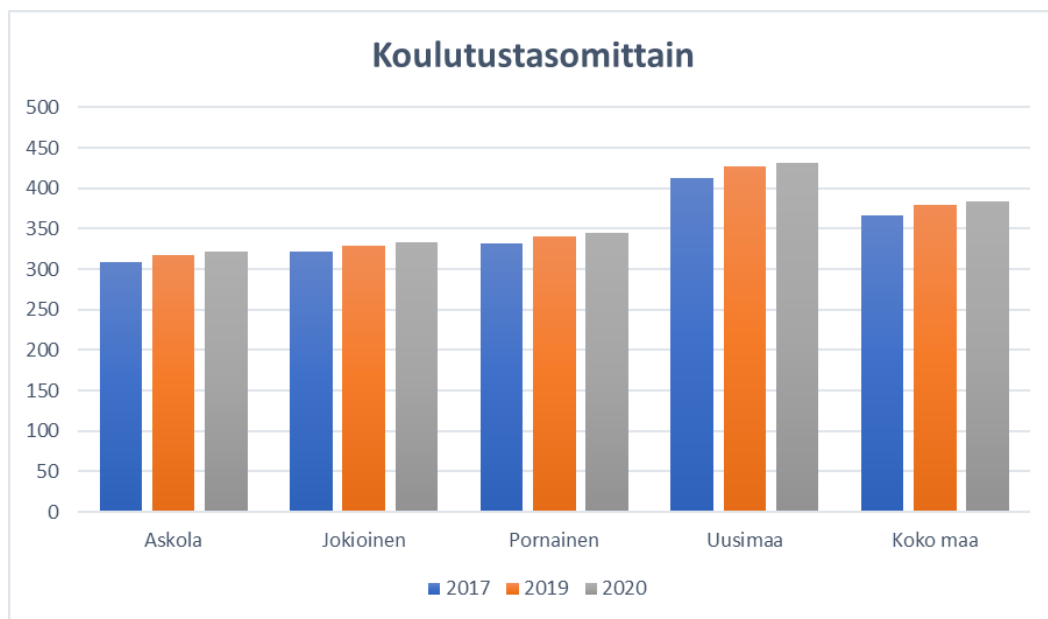
Kuvio 10. Poliisin tietoon tulleet rikokset 2019–2021 (Sotkanet).

Alkoholijuomia myytiin Askolassa vuonna 2021 4,1 litraa 18 vuotta täyttäneeltä asukasta kohden. Vuonna 2019 sama luku oli 3,8 litraa 100 % alkoholia. Luvut kuvaavat kunnan alueella tehtyä alkoholijuomien kauppaa eivät niinkään asukkaiden alkoholijuomien käyttöä. Alkoholihaitoista on käytettävissä vähän tilastoja, mutta vuonna 2020 25–64 vuotiaista askolalaisista päihteiden vuoksi vuodeosastohoitoa sai 2,8 / 1 000 vastaavan ikäistä kohden. Uudenmaalla vastaavaluku oli 3,1, koko maan 3,4, Pornainen 1,9 ja Jokioinen 4,4.

Koulutustaso

Koulutustaso vaikuttaa työmarkkina-asemaan ja tätä kautta tulotason. Koulutustasolla on myös yhteys hyvinvointiin ja terveyteen. Keskimäärin epäterveelliset elintavat sekä ongelmat terveydessä, toimintakyvyssä ja hyvinvoinnissa ovat yleisempiä matalasti

koulutetuilla verrattuna korkeammin koulutettuihin. Askolassa vähintään toisen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä vuonna 2020 oli 47,5 % ja korkeasteen tutkinnon suorittaneiden osuus 20 vuotta täyttäneistä oli 22,7 %. Osuudet ovat hie-man nousseet vuodesta 2017. Askolan koulutustasomittain oli vuonna 2020 321,3, mikä tarkoittaa, että teoreettinen koulutusaika henkeä kohti on 3,2 vuotta peruskoulun suoritamisen jälkeen. Naisten luku (349,1) oli kasvanut miesten lukua (294,6) enemmän seurantajaksolla 2017–2020. Uudenmaalla koulutustasomittain oli 431,2, koko maan mittain 379,7, Pornainen 344,6 ja Jokioinen 333,1 (kuvio 11.).

Kuvio 11. Koulutustasomittain (Tilastokeskus).

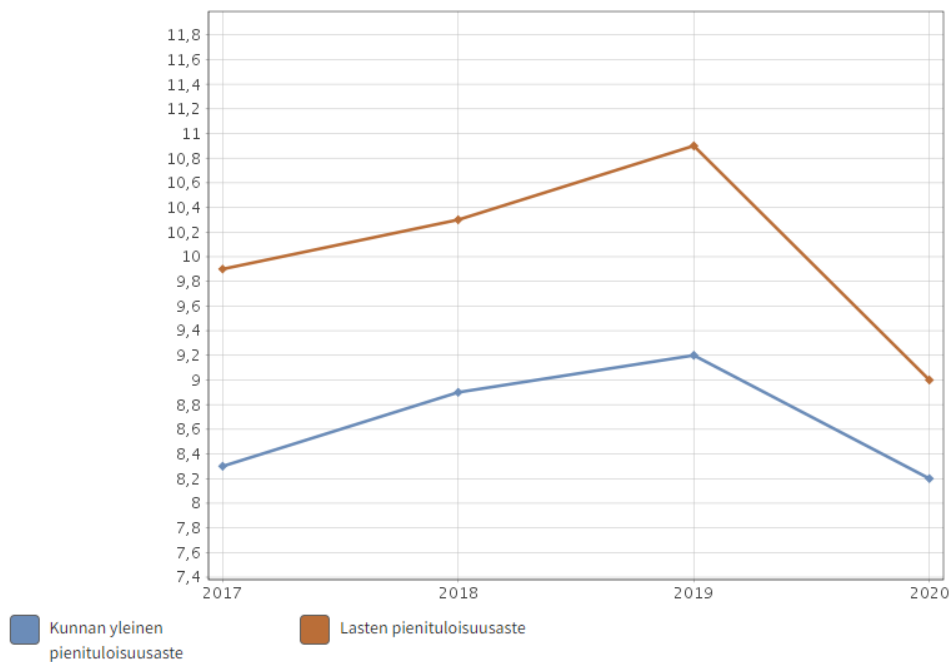
4.2. LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

Lapsiperheiden asuminen ja toimeentulo

Vuonna 2021 lapsiperheiden osuus kaikista perheistä oli Askolassa 37,5 %. Vuonna 2017 luku oli 41,8 %, josta se on vuosittain tasaisesti laskenut. Toimeentulotukea saavien perheiden määrä on pysynyt neljän vuoden seurantavälissä hyvin tasaisena, vuonna 2020 se oli 6,5 % ja pitkäaikaista toimeentulotukea sai alle prosentti. Määrät olivat alhaisempia verrattuna toimeentulotukea saavien lapsiperheiden määrään koko Uudellamaalla ja valtakunnallisesti.

Askolan laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

Ahtaasti asuvien lapsiperheiden osuus pysyi vuosina 2017–2020 lähellä 36 % tasoa. Se oli jonkin verran korkeampi vuonna 2020 kuin Uudellamaalla (30,6 %) ja valtakunnallisesti (29 %). Lasten pienituloisuusaste sitä vastoin oli Askolassa (9 %) matalampaa kuin Uudellamaalla (9,4 %) ja valtakunnallisesti (11 %) ja samaa tasoa kuin vertailukunnissa Pornaisissa (9,1 %) ja Jokioisilla (9,1 %). Lasten pienituloisuusaste laski vuodesta 2019, mutta oli korkeampi kuin koko kunnan pienituloisuusaste 8,2 % (2020) (kuvio 12.). Tämä tarkoittaa sitä, että lapsiperheiden suhteellinen tuloasema on kunnassa heikompi.

Kuvio 12. Askolan pienituloisuusaste 2017–2020 (Tilastokeskus).

Näillä edellä mainituilla indikaattoreilla saadaan viitteitä niiden lasten ja perheiden osuudesta, joissa koetaan köyhyyttä ja huono-osaisuutta. Lapsuudessa koettu köyhyys vaikuttaa kielteisesti lapsen ja nuoren hyvinvointiin ja on myös riski aikuisiän terveydelle sekä opiskelu- ja työkyvylle. Köyhyys saattaa myös siirtyä sukupolvelta toiselle. Henkilö, jonka perhe oli lapsuudessa pienituloisen, on todennäköisesti pienituloisen aikuisena.

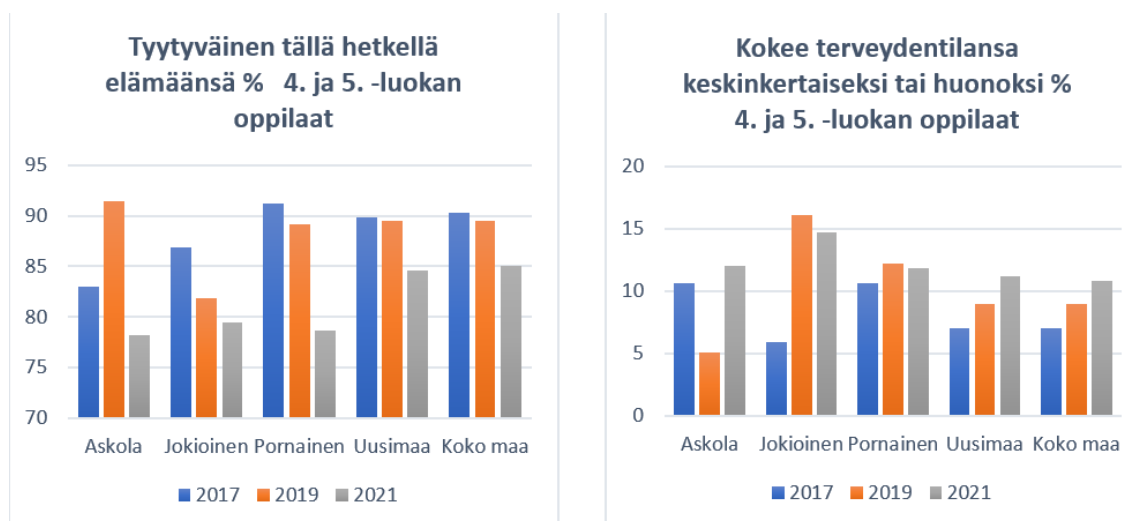
Elämänlaatu ja osallisuus

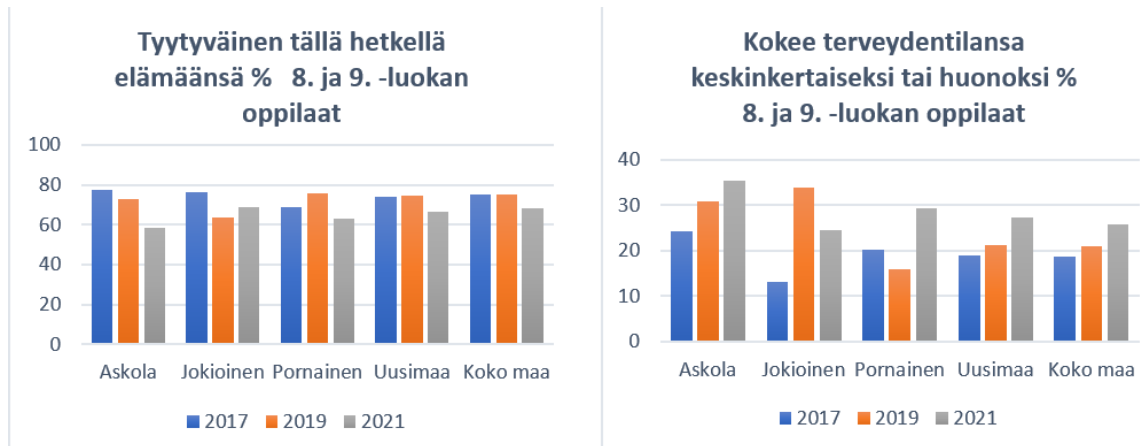
Elämään tyytyväisyyttä ja kokemusta omasta terveydentilasta käytetään usein subjektiivisina hyvinvoinnin mittareina. Kokemus omasta terveydentilasta kuvaa lapsen ja nuoren

Askolan laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

hyvinvointia, toimintakykyä, terveyspalvelujen käyttöä ja terveystyötyymistä. Perhe-tekijöillä, kuten vanhempien sosioekonomisella asemalla, erityisesti äidin koulutuksella, sekä terveystyötyymisellä, kuten liikunnan harrastamisella, unella, tupakoinnilla ja alkoholin käytöllä on yhteys lapsen ja nuoren itsearvioituun terveyteen. Yksittäinen elämään tyytyväisyyteen vaikuttava asia on tutkimusten mukaan lasten ja nuorten tulevaisuuden usko eli mitä lapset odottavat tulevaisuudelta ja miten he luottavat omiin kykyihinsä pärjätä elämässä.

Vuonna 2021 kouluterveyskyselyyn vastanneista lapsista nuoremmat, 4.–5. luokkalaiset olivat vanhempia oppilaita tyytyväisempiä elämäänsä ja kokivat terveydentilansa harvemmin keskinkertaiseksi tai huonoksi. Eniten tyytymättömiä ja terveydentilansa keskinkertaiseksi tai heikoksi tuntevia oli 8.–9. luokkalaisissa tytöissä. Vain puolet tytöistä oli tyytyväisiä elämäänsä ja 43 % koki terveydentilansa huonoksi tai keskinkertaiseksi. Saman ikäisistä pojista 25 % koki terveydentilansa heikoksi tai keskinkertaiseksi. Elämäänsä tyytyväisiä poikia oli 71 %. Huomioitavaa tässä kuitenkin on, että myös pojilla tyytyväisyys laski vuodesta 2017, jolloin 92 % pojista oli tyytyväisiä elämäänsä. Uudellamaalla ja valtakunnallisestikin lasten kokema tyytyväisyys ja terveydentila ovat heikentyneet 2021 vuoden tuloksissa ja samankaltaisia tuloksia saatiin myös koko luokaltaan samankokoisissa kunnissa Pornaisissa ja Jokioisilla (kuvio 13.).

Kuvio 13. Koettu terveydentila ja tyytyväisyys elämään % (THL, sotkanet).

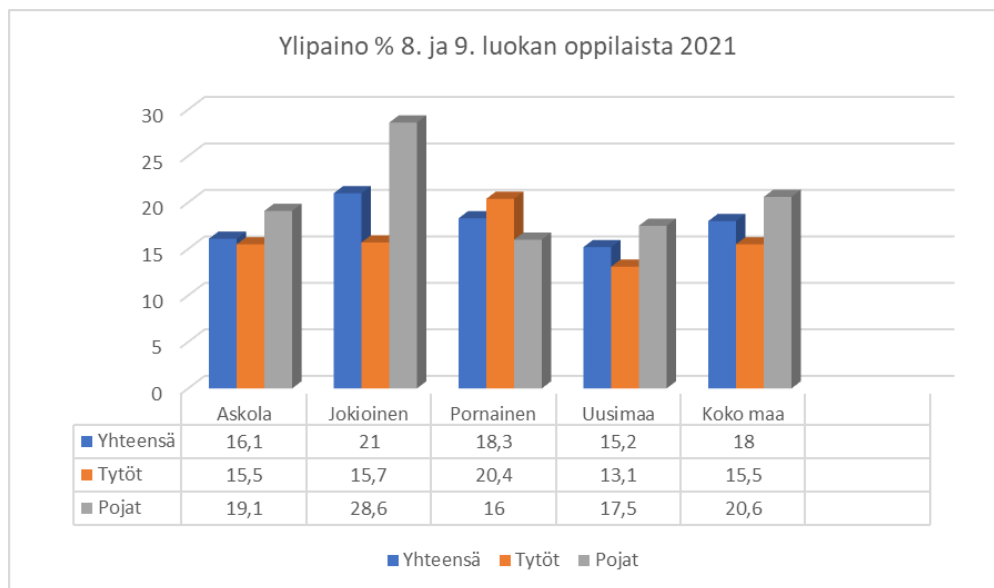
Kouluterveyskyselyssä 2021 neljällä prosentilla 8.–9. luokkalaisista ei ollut yhtään läheistä ystävää. Tilanne oli parempi kuin vuonna 2019, jolloin lähes 13 % lapsista oli ilman läheistä ystävää. Ikäluokassa 15,1 % ja nuoremmasta ikäluokasta 7,9 % koki, ettei ole tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä. Vuoden 2019 vastaavat luvut olivat 19,1 % ja 2 %. Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa oli vuonna 2021 8,2 %:lla 8.–9. luokan oppilaista. Tilanne oli parantunut vuodesta 2017 ollen lähellä valtakunnallista vastaustasoa (7,9 %) ja hieman parempi kuin koko Uudellamaalla (8,5 %).

Ravitsemus

Ylipainon mittarit ovat yksi terveyden seurantamittareista, joista myös Askolasta on saatavilla hyvin tietoja. Pienten lasten 2–6-vuotiaiden ylipainon määrittely perustuu painoindeksiin. ISO-BMI (aikuisen painoindeksiä vastaava painoindeksi) kuvaa painoindeksiä, joka lapsella on aikuisena, jos hänen painoindeksinsä pysyy ikätovereihin verrattuna samalla tasolla. Vähintään ylipainoisiksi määritellään lapset, joilla ISO-BMI on 25 kg / m² tai enemmän. Askolalaisista 2–6 vuotiaista ylipainoisia lapsia oli vuonna 2020 reilu 21 %. Määrä pysyi tasaisena vuosina 2017–2020, ollen samaa luokkaa kuin koko maan ylipainoisten lasten osuus. Sekä Askolassa että koko maassa poikien osuus ylipainoista lapsista oli suurempi kuin tyttöjen. Vuonna 2020 Askolassa poikien osuus oli 26,6 %, tyttöjen osuus 16,5 %.

Askolan laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

Kouluterveyskyselyssä ylipainon mittaristona on käytetty BMI-arvoa, jossa ylipainon raja määräytyy iän ja sukupuolen mukaan. Aikuisilla ylipainon raja-arvo on 25 kg/m² tai enemmän. Nuoremmilla ikäryhmillä raja on matalampi esimerkiksi 14-vuotialilla pojilla 22,62 kg/m² ja tytöillä 23,34 kg/m². 8.–9. luokkalaisista pojista ylipainoisia oli vuonna 2021 19 % ja tytöistä 16 %. Tyttöjen ylipaino oli vähentynyt, poikien lisääntynyt jonkin verran neljän vuoden seurantajaksolla. Ylipainoa esiintyi hieman enemmän kuin Uudellamaalla yleensä, mutta valtakunnallista tasoa ja vertailukuntia vähemmän (kuvio 14.).

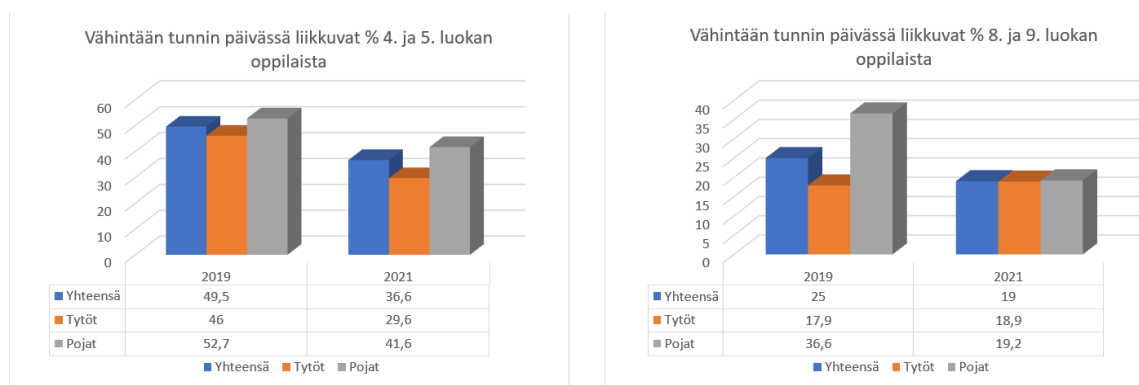

Kuvio 14. Ylipaino % 8. ja 9. luokan oppilaista 2021 (THL, Sotkanet).

Lasten hyvinvointia edistää ja ylipainon kehittymistä ehkäisee terveellinen ruokavalio ja säännöllinen ateriarytmi. Kasvavan lapsen ateriarytmin tulisi sisältää monipuolisen aamupalan, täysipainoisen koululounaan, kodin päivällisen sekä terveelliset välipalat. Kouluterveyskyselyn perusteella 4.–5. luokkalaisista 30 % ja 8.–9. luokkalaisista puolet eivät syö aamupalaa päivittäin. Sukupuolten välillä tässä ei ole nähtävissä eroa. Koululounaan päivittäinen syöminen sitä vastoin oli 8.–9. luokkalaisilla parantunut, mutta edelleen 26 % ilmoitti, ettei syö koululounasta päivittäin. Hyvällä aamupalalla ja koululounaan syömisellä on suuri merkitys oppilaan vireystilaan ja oppimiskykyyn. Koululounaalla on tärkeä tehtävä myös opetukselliselta ja kasvatukselliselta kannalta.

Liikunta

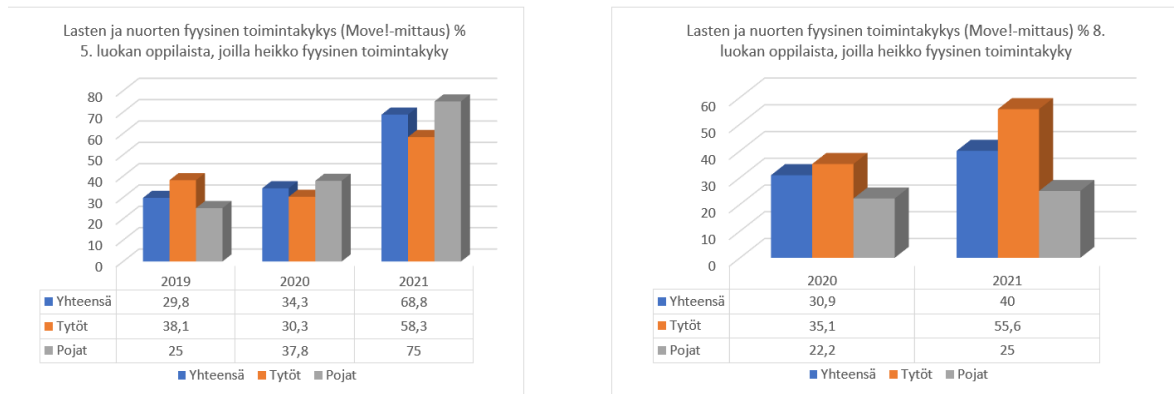
Kouluterveyskyselyn 2021 mukaan askolalaisilla lapsilla suurimmalla osalla oli jokin viikoittainen harrastus. Taidetta tai kulttuuria harrasti vähintään yhtenä päivänä viikossa noin 70 % 4.–5. luokkalaisista ja yläkouluikäisistäkin noin puolet. Liikunnan harrastaminen oli kuitenkin vähentynyt. Lasten ja nuorten liikuntasuosituksissa suositellaan kaikille 7–17-vuotiaille monipuolista, reipasta ja rasittavaa liikuntaa vähintään tunti päivässä. Pitkäkestoista ja runsasta paikallaanoloa tulisi vastaavasti välttää. 4.–5. luokan oppilaista 36,6 % kertoi liikkuvansa vähintään tunnin päivässä, vuoteen 2019 nähden laskua on tapahtunut lähes 13 %. Varsinkin tyttöjen liikkuminen oli vähentynyt. 8.–9. luokkalaisissa vähintään tunnin liikkuvia oli yhteensä 19 %, tässä ikäluokassa ei ollut suurta eroa tyttöjen ja poikien välillä, mutta verrattuna vuoteen 2019 varsinkin poikien liikkuminen oli vähentynyt (kuvio 15.).

Kuvio 15. Vähintään tunnin päivässä liikkuvat % (THL, Sotkanet).

Fyysisen toimintakyvyn Move! -testissä mitataan fyysisiä ominaisuuksia (kestävyys, nopeus, voima ja liikkuvuus) ja motorisia taitoja (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) sekä havaintomotorisia taitoja. Testin mukaan vuonna 2021 8.luokkalaisista tytöistä 55,6%:lla ja pojista 25 %:lla oli heikko fyysinen toimintakyky. 5.luokkalaisilla vastaavat luvut olivat pojilla 75 % ja tytöillä 58,3 %. Aiempiin vuosiin verrattuna toimintakyky oli laskenut molemmissa ikäryhmissä sekä tytöillä, että pojilla (kuvio 16.). Vuoden 2021 tuloksissa valtakunnallisesti noin 40 % 5- ja 8. luokkalaisista fyysinen toimintakyky on huolestuttavalla tasolla ja voi vaikuttaa arjessa jaksamiseen.

Askolan laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

Kuvio 16. Lapset ja nuoret %, joilla heikko fyysinen toimintakyky (Opetushallitus, Sotkanet).

Askola haki vuosille 2022–2023 Opetus- ja kulttuuriministeriön avustusta Harrastamisen Suomi mallin kehittämistä varten kunnassa. Avustusta myönnettiin 15 000 €. Harrastamisen Suomi mallissa on tavoitteena mahdollistaa jokaiselle 1.–9. luokkalaiselle lapselle maksuton ja mieluisa harrastus koulupäivän yhteydessä. Askolan peruskoululaisille tehtiin keväällä 2022 kysely heidän toiveistaan, joiden perusteella toimintaa suunnitellaan. Yhteistyötä tehdään myös kunnan harrastus- ja urheiluseurojen kanssa.

Uni

Yhtä lailla kuin ravitsemus ja liikunta myös uni on tärkeä osa lapsen ja nuoren hyvinvointia. Tutkimusten mukaan suomalaiset nuoret ovat Euroopan väsyneimpiä. Unen tarve on yksilöllistä, mutta suurin osa nuorista tarvitsee 8–10 tuntia unta joka yö. Fyysinen ja psyykinen rasitus lisäävät unen tarvetta. Riittävä uni parantaa keskittymis- ja oppimiskykyä, mielialaa ja vastustuskykyä. Riittävä uni vähentää myös tapaturmien riskiä. Askolalaisista 8.–9. luokkalaista lähes 41 % ilmoitti nukkuvansa arkisin alle 8 tuntia vuonna 2021.

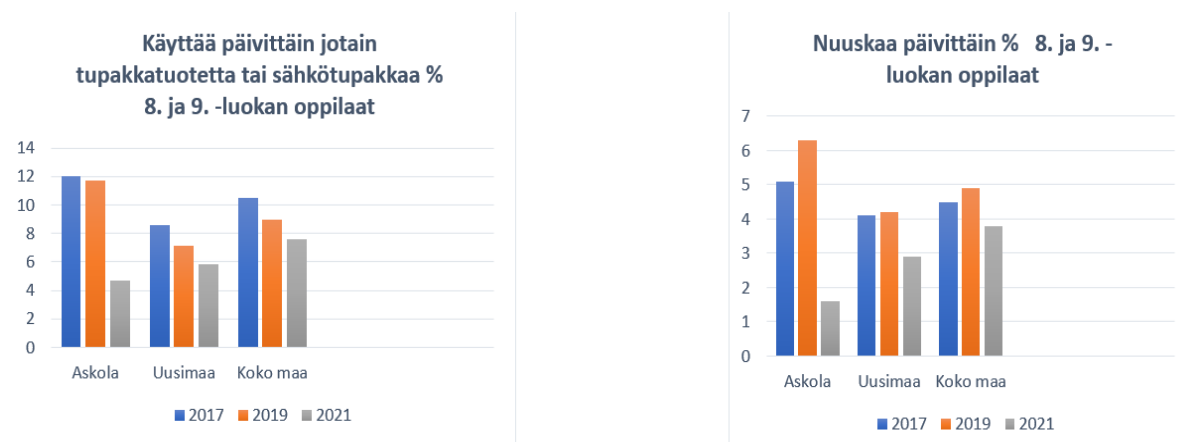
Päihteet

Valtakunnallisesti viime vuosina alaikäisten tupakkatuotteiden käytössä ja rahapelaamisessa on nähtävissä myönteistä kehitystä. Tilastojen valossa sama kehitys on nähtävissä

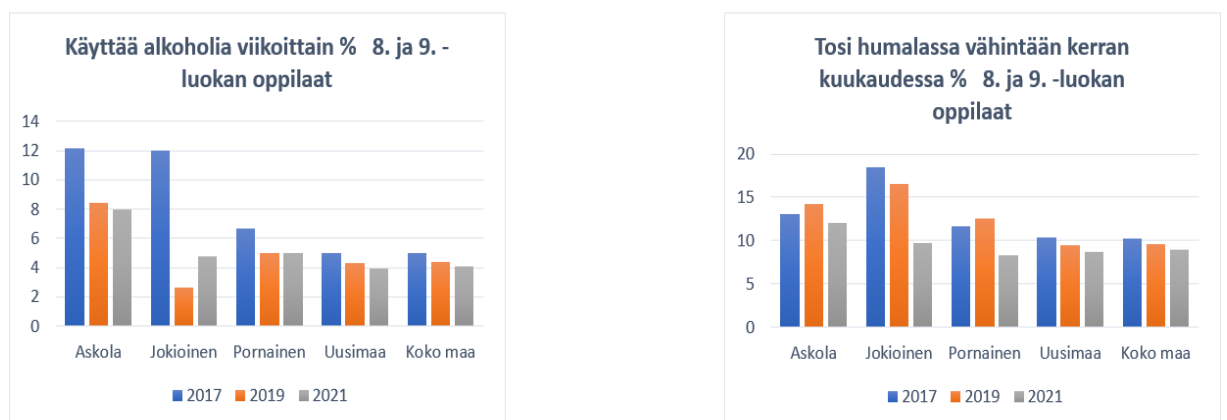
Askolan laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

myös Askolassa. Aikavälillä 2017–2021 tarkasteltaessa 8.–9. luokkalaisten päivittäinen tupakkatuotteiden käyttö näyttää vähentyneen (kuvio 17.). Viikoittainen alkoholin käyttö on nuorten keskuudessa vähentynyt vuodesta 2017, mutta oli vuoden 2021 tuloksissa edelleen yleisempää kuin vertailukunnissa Jokioisilla ja Pornaisissa, Uudellamaalla ja koko maassa samoin kuin humalahakuinen juominen (kuvio 18.).

Tupakkatuotteiden käyttö on pojilla yleisempää, mutta alkoholin käytössä poikien käytönosuus on vähentynyt tyttöjä enemmän. 8.–9. luokkalaisten viikoittainen rahapelaaminen on vähentynyt vuodesta 2017, vuonna 2021 4 % ilmoitti pelaavansa viikoittain.

Kuvio 17. Päivittäinen tupakkatuotteiden -, nuuskan käyttö % (THL, Sotkanet).

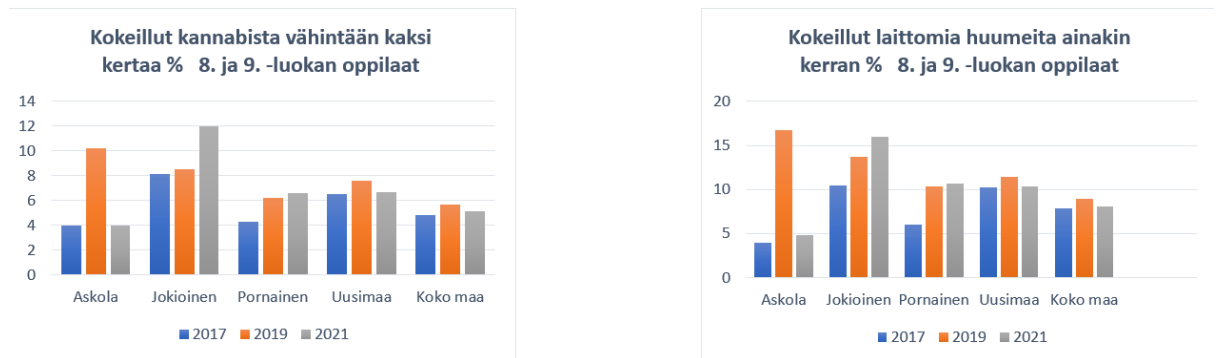

Kuvio 18. Viikoittainen alkoholin käyttö %, tosi humalassa vähintään kerran kuussa % (THL, Sotkanet).

Huumekeuilujen kohdalla vuonna 2019 Askolassa on nähtävissä selkeä piikki sekä tyttöjen, että poikien huumekeuiluissa. Vuoden 2021 kokeilut olivat vähentyneet lähes vuoden 2017 tasolle. Sama kehitys on nähtävissä koko Uudenmaan ja valtakunnallisissa

Askolan laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

tilastoissa, kun taas Jokioisilla ja Pornaisissa kokeilut ovat lisääntyneet tasaisesti (kuvio 19.). Kouluterveyskyselyn vastauksista ilmeni lapsien kokevan, että omalta paikkakunnalta on helppo hankkia huumeita 61,4 % (2021).

Kuvio 19. Laittomien huumeiden kokeilut % (THL, Sotkanet).

Ehkäisevän päihdetyön keinoin on pyritty vaikuttamaan lasten ja nuorten päihteiden käyttöön. Vuodesta 2018 lähtien kunnassa on järjestetty nuorille suunnattuja kokemusasiantuntijaluentoja. Lisäksi Ehkäisevä päihdetyö Ehyt ry. järjesti Ensi huoli- ja nuuska-agentti koulutukset vuonna 2018. Vuonna 2020 järjestettiin Kannabis-hanke koulutus koko kunnalle, Ehkäisevän päihdetyön osaajakoulutus työntekijöille, päihdeparkki 7.–8. luokkalaisille sekä Kun huoli herää koulutus lasten vanhemmille. Lisäksi kunnassa on kehitetty työväline rahapelaamisen tunnistamiseksi vuonna 2021.

Perusopetuksessa päihdeettömyyttä edistetään valistuksen ja ennaltaehkäisyn avulla. Terveyskasvatus sisältyy alakoulussa ympäristöoppiin ja yläkoulussa terveystiedon opetukseen. Perusopetuksen ehkäisevän päihdesuunnitelma on päivitetty 1/22 ja se sisältää ehkäisevän päihdetyön suunnitelman sekä päihteiden käyttöön liittyvät puuttumisen mallit. Jatkossakin tarvitaan tehokkaita toimia päihteiden käytön vähentämiseksi. Lasten ja nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten kokemus on, että lasten ja nuorten keskuudessa kiinnostus sähkö tupakkaa kohtaan on noussut ja entistä nuoremmat kokeilevat ja käyttävät sähkö tupakkaa. Myös lasten ja nuorten asenne päihteitä kohtaan on muuttunut suvaitsevaisemmaksi, päihteitä on helposti saatavilla ja ylilyöntejä tapahtuu aiempaa enemmän.

Turvallisuus

Vuonna 2019 kouluterveyskyselyssä saatiin Askolassa korkeat lukemat koskien koulukiusaamista. 10,5 % 4.–5. luokkalaisista ilmoitti joutuneensa koulukiusatuksi vähintään kerran viikossa ja 8.–9. luokkalaisista 15,5 %. Vuoden 2021 kyselyssä tilanne oli parantunut. Nuoremmasta ikäluokasta koulukiusaamisesta ilmoitti 6 % ja yläkouluikäisistä 11 %. Alakoululaisten kohdalla tilanne oli parempi kuin Uudellamaalla ja valtakunnallisesti yleensä, sekä vertailukuntiin verrattuna. Yläkouluilaisten luku oli suurempi verrattuna koko Uudenmaan (5,8 %) ja valtakunnalliseen tasoon (6 %) sekä Pornaisten (8,5 %) ja Jokioisten (8,6 %) tasoon verrattuna.

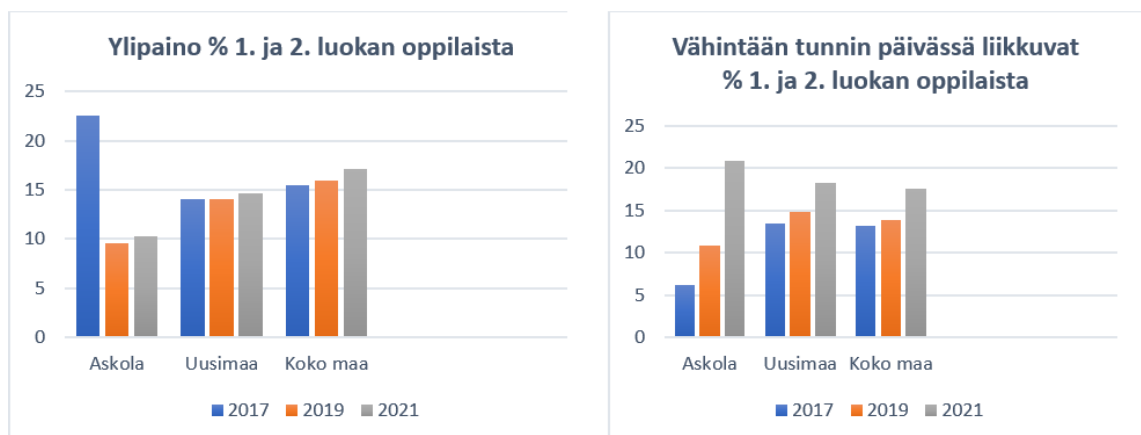
Kiusaamisen ehkäisemiseksi kouluissa on osana oppilashuoltosuunnitelmaa tehty suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Koulujen toimintakulttuuriin kuuluvat KiVa ja KaKe - toimintamallit. KiVa Koulu ohjelma on kehitetty vähentämään koulukiusaamista, siihen kuuluvat sekä ennaltaehkäisevät toimet että toimenpiteet kiusaamistapauksessa. KaKe eli kasvatustieteellinen toimintamalli ohjeistaa, miten koulun ja opettajien tulisi puuttua oppilaan huonoon käytökseen tai muuhun asiantomaan toimintaan. Kiusaamista pyritään myös ennaltaehkäisemään luomalla kouluun yhteisöllisyyttä ja lisäämään oppilaiden osallisuutta koulun eri toimissa. Tässä tärkeänä osana ovat myös koulun tukioppilaat sekä oppilaskunnat. Yläkoulussa on myös aloitettu suunnitelmallinen hyvinvointia kokonaisvaltaisesti edistävä LYHTY mallin mukainen työskentely. Siinä tavoitteena ei ole pelkästään lisätä turvallisuutta, vaan rakenteellisesti edistää koko kouluyhteisön hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä.

Lapsuudessa koetuille haitallisilla kokemuksilla kuten väkivallalla, hoidon laiminlyönnillä tai perheiden monimuotoisilla ongelmilla (esim. vanhempien ero, väkivalta, päihteiden käyttö, mielenterveyden ongelmat, vankeustuomio) on tutkimusten mukaan yhteys riskikäyttäytymiseen, mielenterveysongelmiin ja aikuisiän sairastavuuteen sekä väkivallan kierteen ylisukupolvisuuteen. 4.–5. luokan oppilaista lähes 10 % raportoi kokeneensa vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten taholta fyysistä väkivaltaa viimeisen vuoden aikana (2021). 8.–9. luokan oppilasta näin raportoi lähes 12 %. Koko Uudellamaalla vastaavat luvut olivat (15,3 % ja 13,2 %) ja valtakunnallisesti (15,1 % ja 12,5 %).

Henkistä väkivaltaa vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten taholta oli kokenut lähes 25 % 4.–5. luokkalaisista ja 30 % 8.–9. luokkalaisista. Tilanne oli hieman parempi kuin Uudellamaalla ja koko maassa yleensä. Kyselyssä henkinen väkivalta määriteltiin sanalliseksi loukkaamiseksi, nolaamiseksi tai nöyryyttämiseksi, yksin jättämiseksi, esineiden heittämiseksi, potkimiseksi tai lyömiseksi, lapsen lukitsemiseksi, väkivallalla uhkaamiseksi tai puhumisesta kieltäytymiseksi pitkäksi aikaa.

4.3. NUORET JA NUORET AIKUISET

Nuorten henkinen hyvinvointi ja terveys olivat vuoden 2021 kouluterveyskyselyn tulosten (lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat) perusteella monilta osin samaa tasoa Askolassa kuin koko maassa keskimäärin. Ylipainoisten nuorten osuus oli laskenut vuodesta 2017 ja vastaavasti vähintään tunnin päivässä liikkuvien osuus oli noussut. Askolan nuorilla ylipainoa on vähemmän ja päivittäinen liikkuminen yleisempää kuin Uudellamaalla ja koko maassa yleensä (kuvio 20.). Lähes kaikilla nuorilla 97 % (2021) oli jokin harrastus vähintään kerran viikossa.

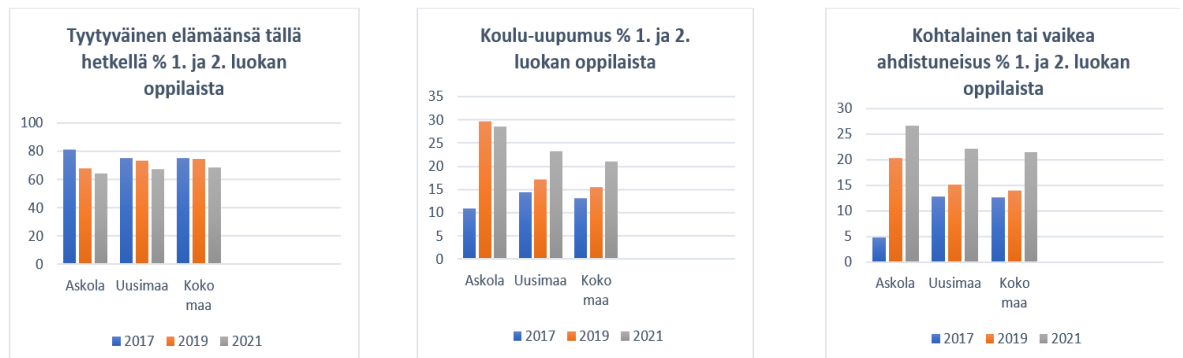

Kuvio 20. Ylipaino % ja vähintään tunnin päivässä liikkuvat nuoret % (THL, Sotkanet).

Toisaalta tyytyväisyys elämään koettiin heikommaksi, koulu-uupumus ja kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus olivat lisääntyneet vuodesta 2017. Sama kehitys on nähtävissä myös koko Uudellamaalla ja valtakunnallisesti seurantajaksolla 2017–2021 (kuvio 21.). Koronapandemian vaikutukset ovat kohdistuneet erityisesti lapsiin ja nuoriin. Arjen rakteiden murtuminen on vaikuttanut myös niihin lapsiin ja nuoriin, jotka ennen

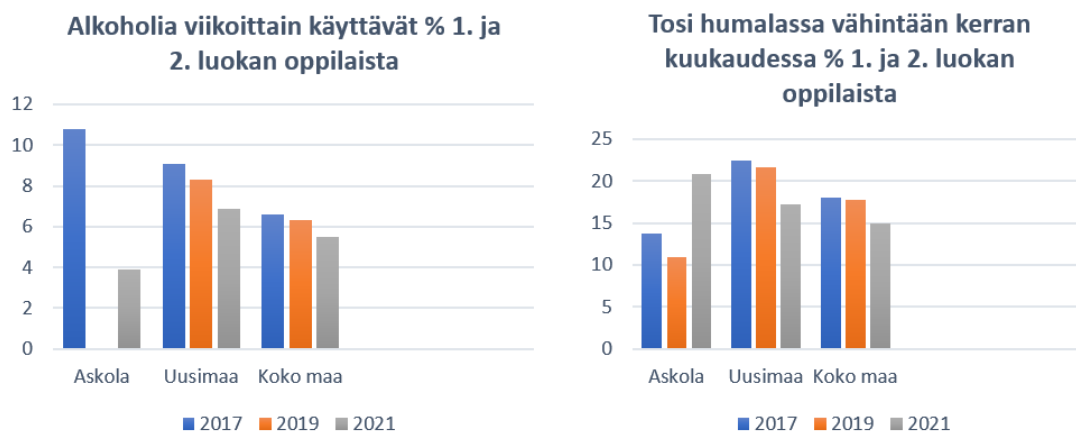
Askolan laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

pandemiaa voivat hyvin. Korjaava työ on pitkäkestoista ja sitä hidastaa sosiaali- ja terveysalaa tällä hetkellä koetteleva työvoimapula.

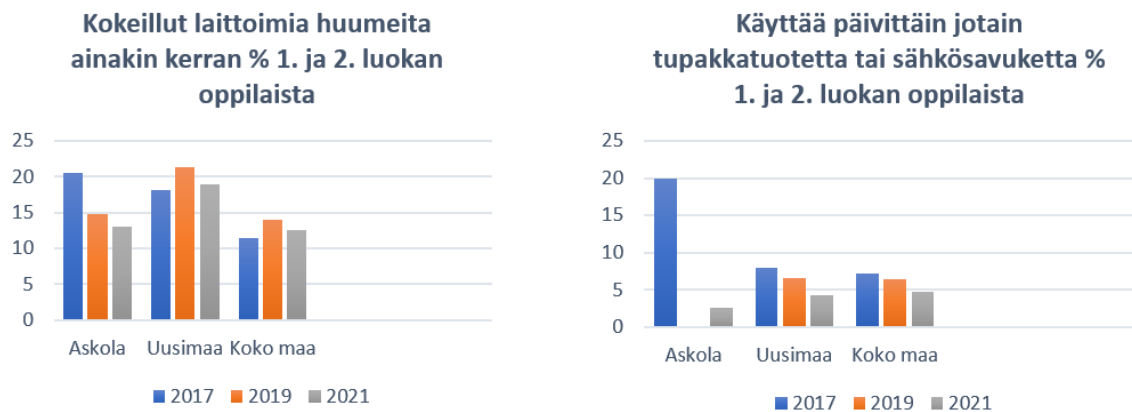
Kuvio 21. Elämään tyytyväisyys %, Kolu-uupumus %, Ahdistuneisuus % (THL, Sotkanet).

Alkoholia viikoittain käyttävien määrä oli vuonna 2021 3,9 % mikä oli Uudenmaan ja valtakunnalliseen tasoon verraten matalampi, mutta tosi humalaan vähintään kerran kuussa juovien nuoren määrä oli vastaavasti suurempi 20,8 %, (Uusimaa 17,3 % ja koko maa 14,9 %) (kuvio 22.). Huumeita kokeilleiden nuorten osuus oli vähentynyt ollen 13 % (2021), joka on lähellä valtakunnallista tasoa ja matalampaa kuin Uudellamaalla yleensä (kuvio 23.).

Kuvio 22. Alkoholinkäyttö % (THL, Sotkanet).

Askolan laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

Kuvio 23. Laittomien huumeiden kokeilut % (THL Sotkanet).

Nuorten syrjäytymisen ehkäisy on tärkeää, koska syrjäytymiskierre tulee kalliiksi sekä yksilöille että yhteisölle. Ongelmien kasautuminen vaikuttaa lapsen ja nuoren sekä hänen lähipiirinsä elämään kokonaisvaltaisesti. Merkittäviä riskitekijöitä nuorten syrjäytymiseen ovat matala koulutus, pitkäaikainen työttömyys, toimeentulo-ongelmat sekä päihde- ja mielenterveysongelmat. Riskitekijöiden kasautuessa myös syrjäytymisen riski kasvaa. Yksi työttömyydelle, terveysongelmille ja sosiaaliselle huono-osaisuudelle altistava tekijä on peruskoulun jälkeisen koulutuksen puute. Nuorten yhteiskuntatakuusta, koulutustakuusta ja nuorten aikuisten osaamisohjelmasta on vuoden 2013 alusta lukien käytetty käsitettä nuorisotakuu. Nuorisotakuuseen kuuluva koulutustakuu takaa jokaiselle peruskoulun päättäneelle koulutuspaikan joko lukiossa tai ammatillisessa koulutuksessa. Tutkinnon suorittaminen lisää nuoren mahdollisuuksia saada työtä. Nuorten koulutustakuun myötä koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24-vuotiaiden nuorten osuus on vähentynyt.

Askolassa koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17–24-vuotiaita oli vuonna 2020 8,6 % vastaavan ikäisestä väestöstä (Uusimaa 8,8 %, koko maa 7,8 %, Pornainen 7,3 %, Jokioinen 7,1 %). Edelliseen vuoteen nähden määrä oli kasvanut kolmella prosentilla, mutta vuoteen 2017 verrattuna pysynyt samalla tasolla. Miesten osuus oli suurempi mitä naisten. Vuonna 2020 koulutuksen ulkopuolelle jääneistä 17–24-vuotiaista oli miehiä 11,3 % vastaavan ikäisestä väestöstä, naisten osuuden ollessa 4,9 %.

Syrjäytymisriskissä olevia (ei työssä, ei opiskele, ei varusmiespalveluksessa) 18–24 –vuotiaiden nuorten ikäluokasta oli Askolassa vuonna 2020 16,4 %. Se on pysytellyt

samoissa lukemissa useamman vuoden ajan ja on jonkin verran matalampi mitä koko Uudellamaalla (17,4 %), valtakunnallisesti (18,3 %) sekä Pornaisiin (19,8 %) ja Jokioisiin (18,3 %) verrattuna. Syrjäytymisriskissä olevien naisten osuus pieneni vuosina 2017–2020, miesten määrän vastaavasti noustessa. Alle 25-vuotiaita työttömiä Askolassa oli 18 henkilöä kesäkuun lopussa vuonna 2022. Kaikista työttömistä työnhakijoista heitä oli 10,5 %. Uudenmaan nuorisotyöttömyyden tilanne kesäkuussa oli 9,4 %, Pornaisissa 14,9 % ja Jokioisilla 9 %.

Palvelut

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tehtävä on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä vanhempien kanssa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on toimia myös ennaltaehkäisevänä tukimuotona ja edistää lasten hyvinvointia. Askolan varhaiskasvatus osallistaa lapsia toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa kuuntelemalla, havainnoimalla ja kysymällä lasten mielipiteitä. Jokaisella lapsella on oikeus tulla huomioituksi, ymmärretyksi ja kuulluksi omana itsenään ja yhteisön jäsenenä. Varhaiskasvatuksen toimintaa kehitetään vanhemmille ja lapsille suunnatuilla asiakastyytyväisyyskyselyillä ja saadun palauteen avulla. Haasteena lähivuosina on ollut Askolassa kuten koko maassa saada rekrytoitua muodollisesti pätevää henkilökuntaa. Askolassa varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrä on noussut tasaisesti vuosina 2017–2020. Vuonna 2020 1–2-vuotiaista lapsista reilu 49 % oli kokoaikaisen varhaiskasvatuksen piirissä ja 3–5-vuotiaista lapsista noin 76 %. Askolassa toimii neljä päivähoitoyksikköä, joissa kahdessa toimii myös esiopetusryhmät ja yhdessä yksikössä tarjotaan ympärivuorokautista hoitoa.

Askolan **ehkäisy-, äitiys- ja lastenneuvolapalveluissa** toimii kaksi kokopäiväistä terveydenhoitajaa ja lääkäri 1pv/vk. Lastenneuvolan tavoitteena on edistää koko perheen hyvinvointia, tukea lapsen normaalia kasvua ja kehitystä sekä huolehtia valtakunnallisen rokotusohjelman toteutumisesta. Neuvola antaa tukea vanhemman ja lapsen väliseen varhaiseen vuorovaikutukseen, antaa ohjeistusta ja tukea lapsen kasvatusta koskevissa asioissa. Terveystarkastusohjelmaan kuuluvat terveydenhoitajan säännölliset tarkastukset sekä lääkärintarkastukset. Tarvittaessa palveluita tarjoavat myös puhe- ja fysioterapeutit,

psykologi, psykiatrinen sairaanhoitaja ja perhetyöntekijä. Toimintaterapia toimii ostopalveluna. Lisäksi lasta odottaville perheille on tarjolla perhevalmennusta, joka toteutetaan etävalmennuksena yhteistyössä Porvoon kaupungin kanssa ja vauvaperheille on tarjolla perhetyöntekijän vetämää ryhmätoimintaa. Lastenneuvola käyntejä on Askolassa vuosittain noin 3000, mutta koronavuosina 2020–2021 käynnit olivat 2000 luokkaa.

Perusopetuksen tehtävänä on tarjota oppilaille laadukasta perusopetusta, joka on yleissivistyksen perusta, mahdollistaa oppivelvollisuuden suorittamiseen ja toisen asteen opintoihin. Askolassa perusopetuksesta vastaa neljä alakoulua; Juornaankylässä, Kirkonkylässä, Monninkylässä ja Särkijärvellä sekä yksi yläkoulu Kirkonkylässä. Yläkoulussa toimii kolme erityisopetusryhmää ja lisäksi lastensuojeluyksikössä toimiva Karhunpesä. Vuonna 2021 peruskoululaisia oli yhteensä 664. Perusopetus sai TEAvisari pisteissä vuonna 2021 64 pistettä, pistemäärä on myös sama koko maan perusopetuksen osalta. Perusopetuksen tulevaisuuden haasteina voidaan nähdä erityisen- ja tehostelun tuen oppilaiden määrän kasvaminen sekä ajanmukaisten ja turvallisten oppimisympäristöjen turvaaminen. Tärkeää on saada osaavaa henkilöstöä kuntaan myös jatkossa, kehittää verkostoyhteistyötä ja vahvistaa oppilashuoltoa/varhaista puuttumista esikoulusta aina lukio-koulutukseen asti.

Ohjattua **iltapäivätoimintaa** järjestetään 1.–2. luokkalaisille ja erityisen tuen oppilaille koulun jälkeen noin klo 12–16. Iltapäivätoimintaa järjestetään Askolan koulun alakoululla ja Monninkylän koululla. Toiminnassa on mukana lukuvuosittain noin 40 koululaista, 20 oppilasta/ryhmä.

Askolan lukiossa aloittaa vuosittain vajaa 50 oppilasta ja heitä tulee usean kunnan alueelta. Lukion toiminta-ajatuksen keskiössä ovat opiskelijan korkeakoulu-, kansainvälisyys- ja työelämävalmiudet. Opiskelijoiden kansainvälisyys kasvatus huomioidaan monin eri tavoin, kahden tutkinnon tekijät saavat sekä yleissivistävän että ammatillisen väylän jatko-opintoihin ja työhön. Yhteistyötä tehdään tiiviisti vieressä sijaitsevan ammattikoulu Careerian sekä Porvoon Haaga Helian kanssa. Veikko Pohjanpellon säätiö tukee stipendivaroin opiskelijoiden opintoja. Lukio tarjoaa opiskelijoilleen laadukasta ja nykyaikaista yleissivistävää opetusta, monipuolista kurssitarjontaa sekä vahvaa yhteisöllisyyttä.

Musiikin perusopetusta tarjoaa Askolassa Porvoon seudun musiikkiopisto. Kuvataiteen perusopetusta Askolan kuvataidekoulu ja Porvoon kansalaisopiston opintoja on mahdollista suorittaa sekä Porvoossa että Askolassa.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa ja koulukuraattori palveluissa huolehditaan lasten ja nuorten kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista ja terveyden edistämisestä yhdessä vanhempien, oppilaitoksen ja oppilashuoltotyöryhmien kanssa. Tavoitteena on ehkäistä lasten ja nuorten syrjäytymistä, sairauksia, ongelmia sekä terveyserojen syntymistä ja sitä kautta luoda perusta terveelle aikuisuudelle. Kouluterveydenhuoltoa toteuttavat terveydenhoitajat, lääkäri ja psykologi. Koulukuraattori on sosiaalialan ammattilainen, hän on apuna, jos oppilaalla on vaikeuksia koulunkäynnissä, kaveri- tai kotisuhteissa. Kuraattori voi myös keskustella vanhempien kanssa oppilaan perheeseen liittyvistä asioista. TEAviisari tuloksissa vuodelta 2021 perusopetuksen kouluterveydenhuollon mitoitus oli yleisesti hyvää tasoa muilta paitsi lääkäripalveluiden osalta. Perusopetuksen voimavaroissa oli tapahtunut kokonaisuudessa parannusta vuodesta 2019, mutta kuraattoripalveluiden mitoitus oli heikentynyt ja erityisesti opettajamitoitukseen jää edelleen parantamisen varaa. Lukiolla on oma oppilasterveydenhuolto ja kuraattoripalvelut ostetaan Careeria Oy:ltä. Oppilaitoksissa toimii yhteinen oppilashuoltoryhmä. Lukiossa toimii myös hankkepurahan avulla palkattu lukiokoutsi, joka toimii ohjauksen tukena ja erityisopettajan työparina.

Tällä hetkellä koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa, että kuraattoripalveluita kuormittaa lasten ja nuorten lisääntynyt mielenterveyspalveluiden ja -tuen tarve. Mielenterveyspalvelut ovat valtakunnallisesta näkökulmastakin katsottuna tarpeeseen nähden riittämättömät ja lapset ja nuoret joutuvat usein odottamaan pitkiä aikoja hoidonpiiriin pääsemisessä. Tämä näkyy koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa sekä kuraattoripalveluissa kannattelevan työn tarpeena ja se tarkoittaa myös sitä, ettei ennalta ehkäisevään työhön jää riittävästi aikaa.

Sivistystoimen lakisääteiset sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyvät vuoden 2023 alusta Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen tuottamiksi. Organisaatiomuutoksessa on tärkeää turvata tiiviin yhteistyön ja tiedon siirron jatkuminen.

Nuorisotoimi tarjoaa nuorille monipuolista ja virikkeellistä toimintaa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Nuorisotoimi palvelee nuoria ja heidän vanhempiaan nuorten kasvuun ja kehitykseen liittyvissä asioissa. Askolassa nuoriso-ohjaaja tekee koulun nuorisotyötä ja Kirkonkylässä sekä Monninkylässä toimii nuorisotilat, joissa järjestetään säännöllisesti nuorten iltoja ja kerhotoimintaa lapsille ja nuorille. Lisäksi järjestetään tapahtumia, leirejä, retkiä ja reissuja. Lähivuosina nuorisotyö on myös jalkautunut entistä enemmän kylille. Tästä esimerkkinä Wauto-autotoiminta, joka tavoitti monen ikäisiä nuoria ja myös perheitä eri puolilla kuntaa. Nuorisobussitoimintaa on tarkoitus jatkaa syksyllä 2022 ja nuorisotoimen henkilöstöön on saatu vahvistusta uuden nuoriso-ohjaajan toimen täyttämisen myötä. Nuorten osallisuutta edistetään nuorisovaltuuston kautta, jonka toiminta korona-aikana on ollut vähäistä. Uusi nuorisovaltuusto valitaan syksyllä 2022. Kehitteillä on myös nuorten tietopankki sivusto, joka keräisi laajasti tietoa nuorten palveluista yhteen paikkaan.

Askolan **Etsivä nuorisotyö** tarjoaa apua ja tukea 15–29-vuotiaille nuorille, jotka ovat koulutuksen tai työelämän ulkopuolella ja tarvitsevat tukea päästäkseen palveluiden piiriin. Etsivän nuorisotyön pääperiaatteena on tarjota nuorille sellaista yksilöllistä ohjausta ja tukea arkipäiväisissä asioissa, jota ei perusnuorisotyössä pystytä toteuttamaan. Yhteistyötä nuoren kanssa tehdään niin kauan, kuin nuori kokee tarvitsevansa ohjausta, apua ja tukea. Ohjaus on maksutonta, vapaaehtoista sekä luottamuksellista.

Starttipaja on toiminut Askolassa AVI:n hankerahan tukemana vuodesta 2014. Toiminta on tarkoitettu 15–29-vuotiaille askolalaisille nuorille, jotka tarvitsevat uutta suuntaa elämäänsä. Pajajakso luo mahdollisuuden pohtia rauhassa omaa tulevaisuutta, on se sitten opiskelu-, työharjoittelu- tai työpaikan löytäminen. Paja tarjoaa jokaiselle yksilöllistä neuvontaa ja ohjausta. Toiminta sisältää erilaisia elämänhallintaan liittyviä asioita kuten ruoanlaittoa, kaupassa käyntiä, harrastusmahdollisuuksiin tutustumista, kädentaitoja, oman talouden suunnittelua, vierailuja ja retkiä. Starttipajalle hakeudutaan joko TE-toimiston, sosiaalitoimiston, starttipajan tai etsivän nuorisotyöntekijän kautta ja jakso kestää aina 3kk kerrallaan.

Sosiaalityössä on viime vuosina lasten, nuorten ja lapsiperheiden osalta vahvistettu tukisuhteiden toimintaa ja lapsiperheiden kotipalvelua. Lapsiperheiden sosiaalipalvelussa on

työskentelyyn otettu käyttöön systeeminen työote, jolla vahvistetaan suhdeperusteista työskentelymallia perheissä.

Lisäksi Askolan seurakunta sekä seudun yhdistykset ja seurat järjestävät lapsi-, perhe- ja nuorisotoimintaa sekä harrastusmahdollisuuksia.

Toimintaa ohjaavat ohjelmat ja strategiat:

- varhaiskasvatussuunnitelma
- esiopetussuunnitelma
- perusopetuksen opetussuunnitelma
- lukion opetussuunnitelma
- peruskoulun päihdesuunnitelma
- oppilashuoltosuunnitelmat
- tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma
- suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

4.4. TYÖIKÄISET

Erikoiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 25–64-vuotiaita oli Askolassa vuonna 2021 21,6 % (540 hlö.). Luku on noussut prosenttiin verran vuodesta 2017. Koko maan osalta luku on 21 %, Uudellamaalla 17,1 %, Jokioisilla 24,5 % ja Pornaisissa 22,1 %. Erikoiskorvausoikeus kuvaa melko hyvin väestön pitkäaikaissairastavuutta. Sen ulkopuolelle jää kuitenkin mm. allergioita ja joitakin tuki- ja liikuntaelinsairauksia. Diabeteksestä johtuvia erityiskorvattavia lääkkeitä käytti 1,4 % 25–39 vuotiaista askolalaisista vuonna 2021. 40–64 - vuotiaiden ikäryhmässä vastaava määrä oli 7,5 %. Neljän vuoden seurantajaksolla nousua oli tullut reilu prosentti. Vastaavasti 40–64-vuotiaista verenpainetaudin takia erityiskorvattavia lääkkeitä tarvitsevien määrä oli laskenut noin prosenttiin. Depressiolääkkeistä korvausta sai 25–64 - vuotiaista 8,7 % (2021) eli 218 henkilöä. Neljän vuoden seurantajaksolla määrässä ei tapahtunut suuria muutoksia. Vastaava luku oli valtakunnallisesti 9,6 %, Uudellamaalla 8,9 %, Jokioisilla 8,8 % ja Pornaisissa 8,3 %.

Askolan laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

Erityiskorvattaviin psykoosilääkkeisiin oli oikeutettu noin 2 % 25–64-vuotiaista askolaista vuosina 2017–2021. Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalahoitoa tarvitsi vuonna 2020 5,6 (1 000 vastaavan ikäistä kohden) kuntalaista. Luku on valtakunnallista (6,4) tasoa pienempi ja vastaavasti Uudenmaan (4,9) lukuun verrattuna suurempi (kuvio 24.).

			2017	2018	2019	2020	2021
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin diabeteksen vuoksi oikeutettuja 25 - 39-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä info ind. 1801	Askola	yhteensä	1,1	1,2	1,2	1,4	1,4
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin diabeteksen vuoksi oikeutettuja 40 - 64-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä info ind. 1802			6,2	6,7	6,6	6,7	7,5
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 25 - 39-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä info ind. 1817			0,7	0,7	0,7	0,6	0,5
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 40 - 64-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä info ind. 1818			1,4	1,4	1,6	1,4	1,4
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin reumaattisen niveltulehduksen (nivelreuma) vuoksi oikeutettuja 40 - 64-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä info ind. 2429			2,0	2,0	2,4	2,5	2,6
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin reumaattisen niveltulehduksen (nivelreuman) vuoksi oikeutettuja 25 - 39-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä info ind. 1816			1,2	0,9	0,5	1,0	0,9
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin sepelvaltimotaudin vuoksi oikeutettuja 40 - 64-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä info ind. 1823			1,2	1,4	1,2	1,5	1,8
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin verenpainetaudin vuoksi oikeutettuja 40 - 64-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä info ind. 1820			5,6	5,3	5,3	4,9	4,7

Kuvio 24. Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja sairausryhmittäin (Sotkanet).

Työllisyys

Askolan kunnan työttömyysaste oli Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston mukaan kesäkuun 2022 lopussa 7,1 % (Uusimaa 9,9 % ja koko maa 9,9 %). Työttömyysaste pienentyi 24 % edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Pitkäaikaistyöttömiä oli kesäkuun lopussa 2022 46,2 % kaikista Askolan kunnan työttömistä (kuvio 25.).

Kuvio 25. Työttömät ikäluokittain ja pitkäaikaistyöttömät (Askolan kunta).

Vuonna 2021 työkyvyttömyyseläkkeellä oli Askolassa 25–64 –vuotiaista vastaavan ikäisestä väestöstä reilu 5 % (koko maa 6,3 %). Valtakunnallisesti yleisin työkyvyttömyyseläkkeen syy on mielenterveyden sairaudet. Seuraavina tulevat tuki- ja liikuntaelinten sairaudet, hermoston sairaudet sekä verenkiertoelinten sairaudet. Näin myös Askolan 16–64-vuotiaassa väestössä. Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt olivat 2 %:lla työkyvyttömyyden syy vuonna 2021 (koko maa 3 %). Tuki- ja liikuntaelinten – ja verenkiertoelinten sairauksista johtuvaa työkyvyttömyyseläkettä sai yhteensä 1 % askolalaisista. Verenkiertoelimistön -, tuki- ja liikuntaelinten - sekä mielenterveyden sairaudet ovat usein yhteydessä liian vähäiseen liikuntaan, ylipainoon ja tupakointiin. Sairauksia tai niiden pahenemista voidaan osittain ehkäistä elintavoilla. Monesti taustalla on kuitenkin useita eri tekijöitä ja syyseuraus suhteet voivat olla moninaisia.

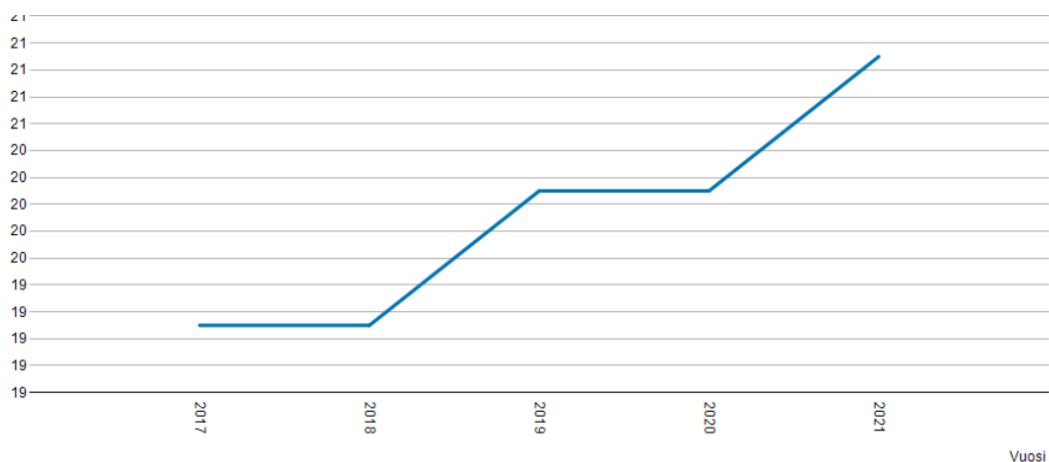
Avoimia työpaikkoja Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston mukaan oli lokakuun 2021 lopussa Askolassa 9 kpl. Vuotta aiemmin vastaava luku oli 13. Työpaikkaomavaraisuusaste oli Askolassa vuoden 2020 tilastotietojen mukaan 62,8, vuonna 2017 aste oli 60. Työpaikkaomavaraisuus tarkoittaa esimerkiksi kunnassa työssäkäyvien ja siellä asuvan työvoiman suhdelukua. Kun suhdeluku on alle 100, tarkoittaa se, että työntekijöitä on enemmän kuin työpaikkoja ko. alueella. Asuinkunnan ulkopuolista työntekijöitä kutsutaan pendelöinniksi eli sukkuloinniksi. Työssäkäyvistä 18–74-vuotiaista askolalaisista vuonna 2020 yli 66 % työskenteli asuinkuntansa ulkopuolella. Määrä on hieman laskenut vuodesta 2017. Asuinkunnan ulkopuolinen työskentely voi olla yksi haaste

työllistymiselle, koska julkinen liikenne kunnasta on rajallista ja työpaikkaliikenteenkustannukset ovat tällä hetkellä noususuuntaisia.

Askolan **työllisyysyksikössä** toimii aikuisten kuntouttavan työtoiminnan työpaja ja nuorten starttipaja. Kuntouttava työtoiminta on tarkoitettu pitkäaikaistyöttömille ja toiminnalla pyritään vaikuttamaan pitkäaikaistyöttömien työmarkkina- ja elämäntaitojen parantamiseen ja syrjäytymistä ehkäisevään toimintaan. Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen perustuu aktivointisuunnitelmaan, joka suunnitellaan asiakkaan työ- ja toimintakyvyn mukaisesti ja osaamista vastaavaksi. Työllisyyspalveluihin perustettiin uusi työllisyyskoordinaattorin toimi vuoden 2022 alusta, lisäksi palveluissa työskentelee kaksi työpajaohjaajaa. Vuosi 2023 tuo muutoksia startti- ja työpaja toimintaan, kun kuntouttava työtoiminta siirtyy hyvinvointialueen järjestettäväksi.

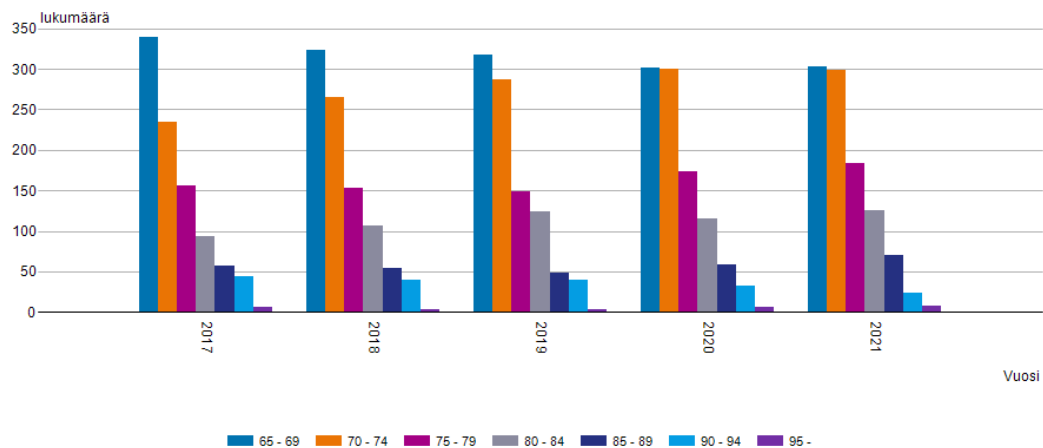
4.5. IKÄIHMISET

Vuonna 2021 65 vuotta täyttäneitä askolalaisia oli 20,9 % (1013 henkilöä) (kuviot 26.) ja heistä 75 vuotta täyttäneitä oli 8,5 % (kuviot 27.). Koko maahan nähden määrä oli muutama prosentti pienempi, mutta paikallisella tasolla eläkeläisten määrä on noussut tasaisesti. Valtaosa 75 vuotta täyttäneistä asuu kotonaan, vuonna 2020 osuus oli lähes 98 %. Yksinasuvia heistä oli vuonna 2020 noin 39 %.

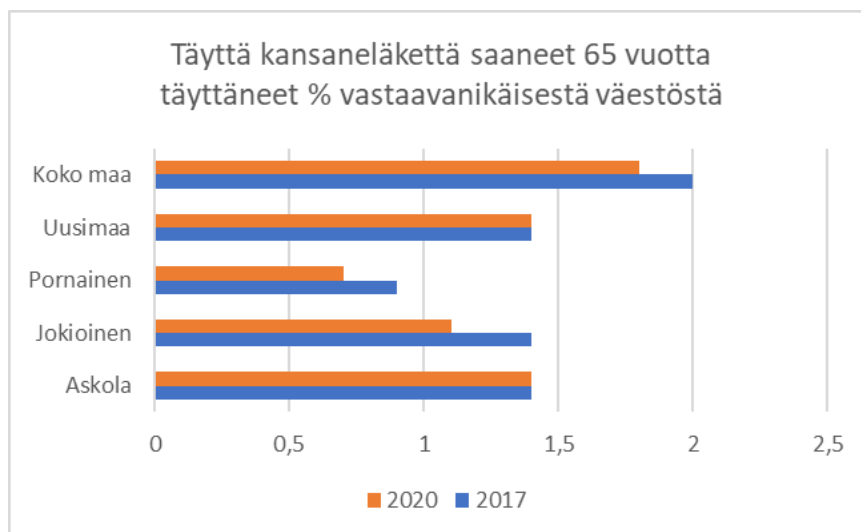
Kuvio 26. 65-vuotta täyttäneiden osuus % (Tilastokeskus).

Askolan laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

Kuvio 27. Yli 65 - vuotiaiden ikäjakauma (Tilastokeskus).

Eläkeläisten pienituloisuutta osoittava indikaattori on täyttä kansaneläkettä saaneiden 65 vuotta täyttäneiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä. Indikaattori kertoo tiedot siitä ikääntyvästä väestöosasta, jolla on vähän tai ei lainkaan ansioeläkkeitä. Askolassa täyttä kansaneläkettä sai vuonna 2020 1,4 % vastaavan ikäisestä väestöstä, kun koko maan keskiarvo oli 1,8 % eli pienituloisia eläkeläisiä oli Askolassa hieman maan keskiarvoa vähemmän. Osuus on pysynyt tasaisena vuosina 2017–2021 (kuvio 28.).

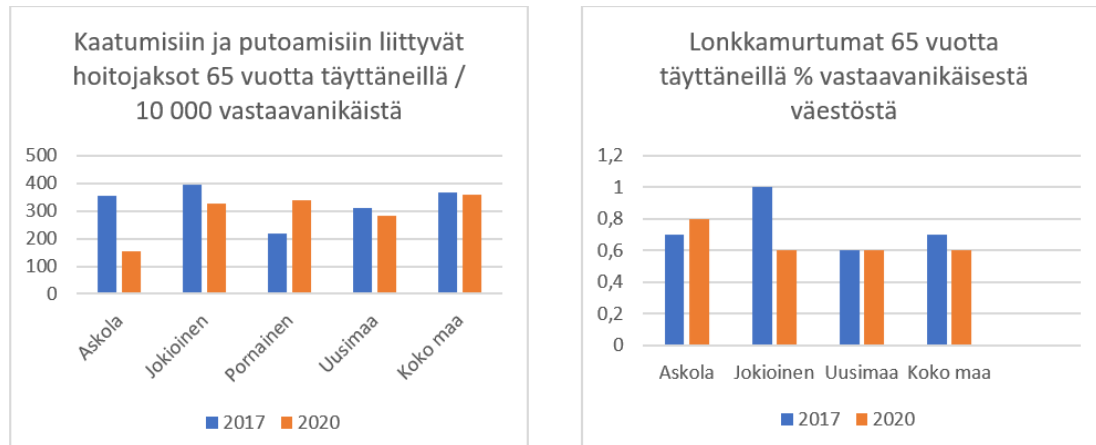
Kuvio 28. Täyttä kansaneläkettä saaneet 65-vuotta täyttäneet % (Sotkanet).

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin diabeteksen vuoksi oikeutettujen yli 65-vuotiaiden määrä oli Askolassa noussut vuodesta 2017 reilulla prosentilla. Vuonna 2021 se oli 15,8 %. Määrä oli kuitenkin pienempi kuin verrokki kunnissa ja Uudellamaalla (16,2 %) sekä valtakunnallisesti (17,6 %). Verenpainetaudin osalta tilanne oli vastaavasti parantunut,

Askolan laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

erityiskorvattavien lääkkeiden oikeutettujen määrä oli pienentynyt vuodesta 2017 (20,4 %) vuoteen 2021 (17,4 %). Sepelvaltimotaudin vuoksi erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja ikäryhmässä oli taasen Askolassa (10,8 %) enemmän kuin verrokki kunnissa ja Uudellamaalla. Koko maan luku oli hieman korkeampi (11,1 %).

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä vähenivät kunnassa. Vuonna 2017 hoitajaksoja oli 253, kun vuonna 2020 niitä oli 153. Määrä oli myös merkittävästi pienempi kuin Uudellamaalla (281) ja koko maassa (359,5). Lonkkamurtumat on yksi tärkeä ikääntyvien terveyden- ja hyvinvoinnin indikaattori, koska lonkkamurtuma on merkittävä elämänlaatua heikentävä tekijä ja sen hoito ja kuntoutus on iso taloudellinen rasite. Yhden murtuman hoito maksaa noin 30 000 € ja vain noin puolet potilaista saavuttavat murtumaa edeltävän toimintakykynsä. Murtumaan johtava tapaturma on lähes aina pienienerginen, kaatumisista 5–10 % aiheuttaa vakavan vamman kuten murtuman. Vuonna 2020 lonkkamurtumia sattui 65-vuotta täyttäneille askolalaisille 0,8 %, mikä tarkoittaa kahdeksaa henkilöä (kuvio 29.). Se on hieman enemmän kuin valtakunnallisesti ja Uudellamaalla yleensä (0,6 %).

Kuvio 29. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset ja lonkkamurtumat % 65 vuotta täyttäneillä (Sotkanet).

Liikuntasuosituksat 65 vuotta täyttäneille ovat samat kuin 18–64-vuotiaiden suositukset. Ikääntyneiden kohdalla painotetaan kuitenkin enemmän lihasvoimaa ja tasapainoa, joilla on vaikutusta erityisesti arjessa selviytymiseen, liikkumiskykyyn sekä kaatumisten ehkäisyyn. Suositusten mukaan liikkuvien osuus Uudellamaalla oli vuonna 2020 hyvin pieni. 65 vuotta täyttäneistä 61–70 % ja 75 vuotta täyttäneistä 67–77 % liikkui

suositukseen nähden liian vähän. Varsinkin miesten liikunnan harrastaminen on vähentynyt jo vuodesta 2013 lähtien. Liikunnan lisäksi ravitsemus on toinen keskeinen asia ikäihmisten terveyden-, hyvinvoinnin- ja kotona pärjäämisen edistämisessä sekä murtumien ehkäisemisessä. Valtion ravitsemusneuvottelukunnan (VRN) ja THL:n Ikäruoka 2.0 hankkeessa kehitetään toimintatapoja ja suosituksia kunnille, miten ikäihmisten ravitsemuspalveluita ja ravitsemustietoutta voidaan edistää yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Vuonna 2020 VRN ja THL julkaisivat myös uuden ikäihmisten ravitsemussuosituksen, joka on suunnattu alan ammattilaisten lisäksi kaikille ikäihmisille ja heidän läheisilleen. Suositukseen voi tutustua tarkemmin: [Vireyttä seniorivuosiin](#). Kuten liikuntatottumuksistakaan myöskään ravitsemuksesta ei ole saatavilla suoraa indikaattoritietoa Askolasta.

Askolan kunnassa toimi Ikäinstituutin Voimaa vanhuuteen ohjelma vuosina 2019-2021, jossa kehitettiin ennaltaehkäisevää liikuntatoimintaa kotona asuville iäkkäille (pääosin 75+). Ohjelman tiimoilta toteutuivat viikoittainen liikuntatapahtuma Askola Areenalla, ulkoiluryhmät ja ulkoilutapahtumat. Myös jatkossa olisi tärkeää järjestää ikäihmisten toimintakykyä ylläpitävää toimintaa ja liikuntaneuvontaa yhteistyössä kolmannen sektorin ja tulevan hyvinvointialueen toimijoiden kanssa. Vuosina 2022–2023 Askola on mukana yhdessä naapurikuntien kanssa Ympäristöministeriön tukemassa Tupatuki hankkeessa, jonka avulla ikäihmisille jaetaan tietoa asumisen ennakoinnista, kodin turvallisuuden ja esteettömyyden parantamisesta sekä voidaan tarvittaessa jakaa pieniä turvallisuutta lisääviä apuvälineitä kuten palovaroittimia ja yövaloja.

Tämän päivän eläkkeelle jäävät henkilöt ovat aiempaa hyväkuntoisempia ja tulevaisuudessa yhä merkittävämpi voimavara taloudellisesti sekä yhteiskunnallisina vaikuttajina. Eläkkeellä olevien toimintakykyä ja elämänlaatua edistävät mahdollisuus osallistua yhdenvertaisesti yhteiskunnan toimintaan, hoitaa omia asioitaan, tavata ystäviään ja nauttia kulttuurista. Tämä varmistetaan ennalta ehkäisevillä ja hyvinvointia edistävillä palveluilla, jotka ovat helposti löydettävissä, saavutettavia ja esteettömiä. Kunnan päätöksentekoon ikäihmisten on mahdollista vaikuttaa kunnassa toimivan aktiivisen vanhusneuvoston kautta, joka on kokoontunut säännöllisesti koronavuotta 2020 lukuun ottamatta. Vanhusneuvoston tehtävänä on nostaa esiin ikäihmisille tärkeitä asioita, tehdä ehdotuksia ja antaa lausuntoja kunnan päätöksentekoa koskien. Alkuvuodesta 2022 vanhus- ja vammaisneuvostot saivat myös suoran aloiteoikeuden kunnanvaltuustoon. Askolan

seurakunta ja Eläkeliiton Askolan yhdistys ry ovat myös tärkeitä ja aktiivisia toimijoita kunnassa ja mahdollistavat ikäihmisten osallisuutta oman toiminansa kautta.

Eläkkeellä olevien osuus väestöstä on kasvussa ja samalla huoltosuhde on heikkenevässä. Tämä vaikuttaa ikäihmisten palvelujen tarpeeseen ja palveluiden toteuttamiseen. **Askolan senioripalveluissa** iäkkäiden henkilöiden hoitoa ja huolenpitoa turvaavien palvelujen kokonaisuuteen kuuluvat kotiin annettavat palvelut eli kotipalvelut tuki-palveluineen sekä kotihoito, jolla tarkoitetaan kotipalvelujen ja kotisairaanhoidon yhdistelmää. Lisäksi tähän kokonaisuuteen kuuluvat sosiaalihuoltolain mukainen niin kutsuttu tavallinen palveluasuminen sekä tehostettu palveluasuminen, jossa hoito ja huolenpito on ympärivuorokautista. Näiden lisäksi kunnassa toimii nelipaikkainen perhehoitoyksikkö. Iäkkäiden henkilöiden hoitoa ja huolenpitoa turvaavia sosiaalipalveluja ovat myös omaishoidon tuki.

Kunnassa on viime vuosina kehitetty erityisesti kotiin vietäviä palveluita, joka on ollut myös valtakunnallinen kehityksen painopiste. Säännöllisen kotihoidon piirissä vuonna 2020 oli hieman päälle 22 % 75-vuotta täyttäneistä. Koko maan vastaava prosentti oli 15,9 % ja Uusimaa 13,8 %. Kotiin vietävissä palveluissa ja tehostetun palveluasumisen yksiköissä on panostettu erityisesti kuntouttavaan työotteeseen. Palvelukeskus Mäntyrin-teessä toimii myös lyhytaikaisen kuntoutuksen kahdeksan paikkainen kuntoutusosasto esimerkiksi sairaalahoidon jälkeen, intervallijaksoille tai omaishoidon tukivapaita varten. Hoidon tarpeen arviointia ja laadun seurantajärjestelmää on yhdenmukaistettu ottamalla käyttöön RAI-arviointimittaristo. Myös ikäihmisten päivätoimintaa on uudistettu ennaltaehkäisevään ja toimintakykyä tukevaan suuntaan ja se nähdään tärkeänä palvelumuotona kotona asuville vanhuksille. Koronan vaikutukset palveluihin ovat kuitenkin olleet suuret vuosina 2020–2021, kun koronan riskiryhmään kuuluvan asiakasryhmän toimintoja ja varsinkin ryhmätoimintaa jouduttiin minimoimaan tai tauottamaan kokonaan. Palvelujen saatavuutta ja asioinnin omatoimisuutta on mahdollistanut kunnassa toimiva **Asiointi- ja palvelukuljetus**. Se palvelee ensisijaisesti yli 65-vuotiaita askolalaisia kolmena päivänä viikossa Askolan kunnan alueella ja kyydin hinta on 3 €/suunta.

5. Hyvinvointisuunnitelma

Hyvinvointisuunnitelma nykyiselle valtuustokaudelle vuosille 2023–2024 on laadittu kehittämään Askolan kuntastrategian suuntaisesti nykytilakartoituksen pohjalta nousseita keskeisiä Askolalaisten tarpeita. Erityisen tärkeiksi on noussut neljä teemaa.

- Hyvinvointirakenteiden luominen ja vahvistaminen yhteistyössä eri sektoreiden kanssa
- Lasten- ja nuorten psyykkisen hyvinvoinnin vahvistaminen sekä lapsiperheiden hyvinvoinnin vahvistaminen ja tukeminen
- Työllisyyden ja elinvoiman mahdollisuuksien tukeminen
- Ikäihmisten toimintakyvyn vahvistaminen ja ylläpito

Hyvinvointisuunnitelma sisältää lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointisuunnitelman sekä ikääntyvän väestön hyvinvointisuunnitelman. Näistä ei ole laadittu erikseen omia asiakirjojaan. Kuntastrategian lisäksi lasten, nuorten ja perheiden suunnitelma pohjautuu kansalliseen lapsistrategiaan, joka osaltaan perustuu YK:n lasten oikeuksien sopimukseen. Ikäihmisten suunnitelman pohjalla on Terveysministeriön Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023 sekä Kansallinen ikäohjelman vuoteen 2030.

Arviointimittareissa on nähtävissä HYTE - kertoimeen vaikuttavat indikaattorit sekä vuosiraportointi, joka sisältää raportoinnin tavoitteiden edistymisestä ja tehdyistä toimista. Vuosiraportti tuotetaan kerran vuodessa niin, että sitä voidaan peilata myös talouden osavuosikatsaus2 kanssa.

5.1. Hyvinvointikertomuksen laatijat ja aikataulu

Hyvinvointikertomuksen kokonaisuudesta on vastannut hyvinvointikoordinaattori Johanna Viuhko. Työtä on edistetty yhdessä kunnan johtoryhmän kanssa.

Johtoryhmä: Ilari Soosalu (kunnanjohtaja), Tuija Saloranta (hallintojohtaja), Ilona Koskeniemi (perusturvajohtaja), Kaija-Leena Tuomisto (taloussuunnittelija), Pirkko Hynninen (sivistystoimenjohtaja), Heikki Pietarinen (elinvoimapäällikkö) ja Esko Halmesmäki (tekninen johtaja).

Askolan laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

Lisäksi kertomustyössä on ollut mukana eri palvelualojen asiantuntijoita ja tietoa on kerätty kaikilta kunnan palvelualueilta. Kertomuksessa on myös huomioitu kolmannen sektorin toimijoilta saatua tietoa.

Työskentelyn aikataulu ja eteneminen: kertomustyön suunnittelu aloitettiin huhtikuussa-22. Kevään ja kesän aikana kerättiin tarvittavaa tietoa ja kertomusosa valmistui elokuussa -22. Sen pohjalta laadittu suunnitelma osuus valmistui marraskuussa -22. Kunnanhallitus hyväksyi kertomuksen 24.11.22.

Jatkossa hyvinvointikertomustyötä on tarkoitus tehdä monialaisessa hyvinvointityöryhmässä ja osallistaa kolmannen sektorin toimijoita tiiviimmin sen laatimiseen.

Kaikki kuntalaiset

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutahot	Arviointimittarit
Avoin ja ratkaisukeskeinen toimintatapa	Hyvinvointirakenteiden luominen ja vahvistaminen Hyte-työryhmän toiminnan rakenteiden luominen.	Hyte-työryhmä Hyte-ohjausryhmä	Vuosiraportti TEAvisari (HYTE)
	Hyvinvointityön vuosikellon luominen.	Hyvinvointikoordinaattori	Toteutunut kyllä/ei
	Hyvinvointitiedon hyödyntäminen päätöksenteossa, toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa.	Hyte -työryhmä Hyte -ohjausryhmä palvelualueet valtuusto	TeaViisari tulokset
	Hyvinvointikertomuksen ja vuosiraportin tuottaminen sekä valtuustokäsittely.	Hyvinvointikoordinaattori Hyte-työryhmä ja Hyte-ohjausryhmä Valtuusto	Hyvinvointikertomus asiakirjat TeaViisari: kuntajohto: seuranta ja tarveanalyysi (HYTE)
	Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen: - HVA:n yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelman jalkauttamista kunnassa.	Hyvinvointikoordinaattori Hyte -työryhmä	Vuosiraportti
	Päätösten vaikutusten ennakoarviointi EVA: - käyttöönoton valmisteleminen.	Kunnan johtoryhmä	Raportointi käyttöönoton edistymisestä.
	Positiivinen imago	Monikanavainen yhdenvertainen viestintä ja tiedon ajantasaisuus.	Viestintä- ja tapahtumakoordinaattori Kaikki palvelualueet

Askolan laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

	Paikallisten toimijoiden näkyvyys kunnan sivuilla/viestinnässä.	Elinvoimapäällikkö Demokratia ja toimivuus -palvelualue Järjestöt ja yritykset	Toteutunut kotisivu-uudistus.
	Kohtsillään Askulassa julkaisu.	Nuorisotoimi, muut palvelualueet Järjestöt ja seurat Yritykset	Julkaisu 3krt/v.
Turvallinen, osallistava ja viihtyisä elinympäristö	Esteettömyyden edistäminen.	Esteettömyystoimikunta Kaikki palvelualueet Kunnanhallitus	Esteettömyyskartoitukset, raportointi ja toimenpide-ehdotukset.
	Tapahtumat, messut ja myyjäiset.	Viestintä- ja tapahtumakoordinaattori Kaikki palvelualueet Järjestöt, seurat ja yritykset Kuntalaiset	Toteutuneet tapahtumat, kävijämäärät ja saatu palaute.
	Ruman koreeks - lähiympäristön siivouskampanja.	Nuorisosihteeri Elinvoimapäällikkö Hyvinvointi-koordinaattori Järjestöt ja kuntalaiset	Toteutunut kerran vuodessa, osallisuus ja saatu palaute.
	Virkistyspaikkojen kehittäminen sekä liikuntapaikkojen kehittäminen ja kunnossapito.	Hyte -työryhmä Elinvoimapäällikkö Osaaminen ja elämälaatu - palvelualue Elinympäristö palvelualue Työllisyyspalvelut	Vuosiraportti: toteutuneet toimenpiteet.

Askolan laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

	Toteutetaan kuntalaiskyselyt säännöllisesti.	Demokratia ja toimivuus -palvelualue Hyvinvointikoordinaattori Elinvoimapäällikkö Kuntalaiset	Hyvinvointikysely toteutunut, vastausprosentti ja saatu palaute.
	Yhteisöllisyyttä ja osallisuutta mahdollistavat kohtaamispaiikat.	Elinvoimapäällikkö Työllisyyskoordinaattori Hyvinvointikoordinaattori	Kohtaamispaikkojen toteutuminen. Vuosiraportti
	Järjestötapaamiset ja kyläillat toteutuvat säännöllisesti.	Nuorisosihteeri, Elinvoimapäällikkö ja Hyvinvointikoordinaattori Järjestöt Kunnanjohtaja	Toteutuneet tilaisuudet ja osallistujamäärät. TEAvisari (HYTE)
	Neuvostot ja valtuustot kokoontuvat säännöllisesti, yhteistyön tiivistäminen kunnanvaltuuston kanssa.	Hyvinvointikoordinaattori Nuorisosihteeri Neuvostot ja valtuusto	Tapaamiset toteutuneet 4krt/v. Kunnan valtuuston ja neuvostojen iltakoulu 1krt/v.
Kehittyvät ja ennaltaehkäisevät hyvinvoinnin ja terveyden edistämispalvelut	Ravitsemussuunnitelma	Hyte -työryhmä Ruoka -vastuuyksikkö Osaaminen ja elämälaatu -palvelualue	Ravitsemussuunnitelma on tehty.
	Saavutettavat ja jalkautuvat kulttuuri- ja kirjastopalvelut.	Viestintä- ja tapahtumakoordinaattori Kulttuuri- ja kirjasto-toimi	Kirjastokäynnit ja muut toteutuneet tapahtumat/kävijämäärät. Omatoimikirjaston käyttöönoton edistyminen. TEAvisari (HYTE)
Toimivat yhteydet	Toimiva yhteistyö HVA:n kanssa.	Kunnan johtoryhmä Kaikki palvelualueet	Toimivat yhteistyö- ja toimintamallit.

Lapset, lapsiperheet ja nuoret

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutahot	Arviointimittarit
Kehittyvät ja ennaltaehkäisevät hyvinvoinnin- ja terveyden edistämispalvelut	<p>Lapsiperheiden hyvinvoinnin tukeminen ja vahvistaminen:</p> <p>Yhteistyö perheiden kanssa. vahvistetaan välittävää toimintakulttuuria ja matalan kynnyksen puheeksi ottoa perheiden hyvinvoinnin ja vanhemmuuden tukemiseksi.</p> <p>Mahdollistetaan perheille kohtaamispaikkoja ja vertaistukea.</p> <p>Edistetään lasten- ja perheiden palveluiden ja harrastusmahdollisuuksien yhdenvertaisuutta.</p>	<p>Osaaminen ja elämänlaatu -palvelualue</p> <p>Hyte -työryhmä</p> <p>Hyvinvointikoordinaattori</p> <p>Elinympäristö palvelualue</p> <p>Työllisyyspalvelut</p> <p>Seurakunta, järjestöt ja yritykset</p> <p>Kuntalaiset</p>	<p>Positiivinen vaikutus kouluterveyskyselyn tuloksiin:</p> <p>- tyytyväinen tällä hetkellä elämäänsä %</p> <p>- kokee terveydentilansa keskimertaiseksi tai huonoksi % TEAvisari (HYTE)</p> <p>- kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana %</p> <p>- kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana %</p> <p>- keskusteluvaikeudet vanhempien kanssa %</p> <p>- nukkuu arkisin alle 8 tuntia %</p> <p>Lapsiperheiden pienituloisuusaste, ahtaasti asuvien lapsiperheiden osuus %, toimeentulotukea saaneet lapsiperheet %</p>
Ajantasainen palveluverkko	Lapsi- ja perhefoorumin toimiva konseptointi.	<p>Osaaminen ja elämänlaatu -palvelualue</p> <p>Hyvinvointikoordinaattori</p>	Vuosiraportti

Askolan laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

<p>Kehittyvät ja ennaltaehkäisevät hyvinvoinnin- ja terveyden edistämispalvelut</p>	<p>Kunnan ravitsemussuunnitelma, joka sisältää myös lasten ja nuorten terveellisen ravitsemuksen edistämisen.</p> <p>Yläkoulun aamupalakokeilun käynnistyminen.</p>	<p>Osaaminen ja elämälaatu -palvelualue</p> <p>Ruoka - vastuuyksikkö</p> <p>Hyte -työryhmä</p> <p>Paikalliset yritykset</p>	<p>Positiivinen vaikutus kouluterveyskyselyn tuloksiin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ei syö aamupalaa joka arkiamu - ei syö koululounasta päivittäin - ylipaino % ja ylipainon yleisyys % (HYTE) - kouluruokailusuositukset TEAviisari (HYTE) <p>Vuosiraportti</p> <p>Saatu palaute.</p>
	<p>Mahdollistetaan lapsi-/nuori lähtöisiä yhdenvertaisia matkailun kynnyksen harrastusmahdollisuuksia ja lisätään tietoisuutta niistä.</p> <p>Käynnistetään Harrastamisen Suomi -mallin linkkubussi toiminta.</p> <p>Aktivoidaan lapsia liikkumaan koulupäivän aikana ja koulumatkoilla.</p> <p>Tuetaan harrastusseurojen ja vapaa-ajanjärjestöjen toimintaa.</p>	<p>Osaaminen ja elämälaatu -palvelualue</p> <p>Elinympäristö palvelualue</p> <p>Järjestöt ja seurakunnat</p>	<p>Positiivinen vaikutus kouluterveyskyselyn tuloksiin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vähintään tunnin päivässä liikkuvat % - jokin harrastus vähintään kerran viikossa <p>MoVe! - mittausten tulokset</p> <ul style="list-style-type: none"> - fyysinen toimintakyky <p>TeaViisari (HYTE)</p> <p>Vuosiraportti</p>
<p>Palveluiden saataavuus ja saavutettavuus</p>	<p>Mahdollistetaan omatoimista liikkumista:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liikuntapaikkojen kehittäminen ja kunnossapito koko kunnan alueella. 	<p>Osaaminen ja elämälaatu -palvelualue</p> <p>Elinympäristö palvelualue</p>	<p>Vuosiraportti</p> <p>Saatu palaute.</p>

<p>Turvallinen, osallistava ja viihtyisä elinympäristö</p>	<p>Lasten ja nuorten psyykkisen hyvinvoinnin tukeminen ja vahvistaminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> -resursoidaan riittävästi lasten ja nuorten palveluihin, opetus-toimeen ja ennaltaehkäisevään jalkautuvaan työhön. -tiivistetään moniammatillista yhteistyötä ja vahvistetaan välittämisen ja puuttumisen kulttuuria. -yläkoulun hyvinvointityössä Lyhty- hyvinvointityömallin jatkaminen ja vahvistaminen. -vahvistetaan ennalta ehkäisevän päihdetyön toimintamallia (neljä tuulen malli HVA). -jalkautetaan työskentelymalleja nuorempiin ikäluokkiin. 	<p>Osaaminen ja elämänlaatu -palvelualue</p> <p>Hyte -työryhmä ja Hyte -ohjausryhmä</p> <p>Ehkäisevän päihdetyön moniammatillinen työryhmä</p> <p>Järjestöt, seurat ja kuntalaiset</p>	<p>Positiivinen vaikutus kouluterveyskyselyn tuloksiin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus % - koulukiusattuna vähintään kerran viikossa % - ei yhtään läheistä ystävää% - ei koe olevansa tärkeä osa luokkaa- eikä koulu-yhteisöä% - koulu-uupumus % - tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä % <p>TEAvisari: HYTE</p> <ul style="list-style-type: none"> - syrjäytymisriskissä olevat nuoret ja nuoret aikuiset % - koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat % (HYTE) - käyttää päivittäin tupakkatuotetta tai sähkötupakkaa % - nuuskaa päivittäin% - käyttää alkoholia viikoittain % - tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa% - kokeillut kannabista vähintään kaksi kertaa% - kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran%
--	---	--	--

Askolan laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

			Vuosiraportti Palvelualueilta saatu palaute.
Turvallinen, osallistava ja viihtyisä elinympäristö	Lasten- ja nuorten osallisuuden vahvistaminen; -nuorisovaltuuston aktiivinen rooli, osallistuminen toiminnan suunnitteluun, kyselyt ja monikanavainen palautemahdollisuus.	Osaaminen ja elämänlaatu - palvelualue Nuorisovaltuusto	Nuorisovaltuuston pöytäkirjat. Toteutuneet kyselyt ja saatu palaute. Vuosiraportti
Avoin ja ratkaisukeskeinen toimintatapa	Tarkastellaan mahdollisuutta hakea "lapsi ystävällinen kunta" hankkeeseen.	Hyte -työryhmä Kunnan johtoryhmä Kunnanhallitus	Ehdotus asian etenemisestä.

Työkäiset

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutahot	Arviointimittarit
Kehittyvät ja ennaltaehkäisevät hyvinvoinnin- ja terveyden edistämispalvelut	<p>Työllisyysmahdollisuuksien tukeminen</p> <p>Työllisyyspalveluissa vahvistetaan ja tuetaan asiakkaan työkykyyn liittyviä elämönhallintataitoja kuntouttavan työtoiminnan avulla.</p> <p>Työnhaku taitojen ja valmiuksien vahvistaminen.</p> <p>Työnhakuasiakirjojen ajantasaisuuden varmistaminen.</p> <p>Elinvoiman mahdollisuuksien tukeminen:</p> <p>- Askola-lisän käyttö kannustimena</p>	<p>Työllisyyspalvelut</p> <p>Elinvoimapäällikkö</p>	<p>Asiakkaiden työllistyminen.</p> <p>Sovari vaikutusmittari (sosiaalisen vahvistumisen mittari)</p> <p>Kykyviisari (työ ja toimintakyvyn itsearviointimenetelmä)</p> <p>Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat % (HYTE)</p>

Askolan laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

	- yritysysteistyön vahvistaminen.		
Turvallinen, osallistava ja viihtyisä elinympäristö	Omatoimisen virkistytymisen ja liikkumisen mahdollisuudet.	Osaaminen ja elämänlaatu -palvelualue Elinympäristö palvelualue	Sairastavuusindikaattorit Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutetut % Vuosiraportti Saatu palaute.

Ikäihmiset

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutahot	Arviointimittarit
Kehittyvät ja ennaltaehkäisevät hyvinvoinnin- ja terveyden edistämispalvelut	Ehkäistään yksinäisyyttä: - matalan kynnyksen kohtaamispaikat - ystävätoiminta - digitaitojen vahvistaminen - toimintakalenterin käyttöön-otto.	Hyte- työryhmä ja Hyte- ohjausryhmä Osaaminen ja elämänlaatu -palvelualue Elinympäristö palvelualue Järjestöt, yhdistykset ja seurat	Raportointi toimintojen aloituksesta ja edistymisestä. Mahdollisesti toimintojen osallistujamäärät ja saatu palaute.
	Tuetaan toimintakykyä mahdollistamalla monipuolista harrastamista.	Hyte- työryhmä ja Hyte- ohjausryhmä Osaaminen ja elämänlaatu -palvelualue Elinympäristö palvelualue Järjestöt, yhdistykset, seurat ja yritykset	Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä, sotkanet (HYTE) Lonkkamurtumien määrä, sotkanet Vuosiraportti Saatu palaute.
Turvallinen, osallistava ja viihtyisä elinympäristö	Mahdollistetaan omannäköinen, turvallinen ja sujuva arki: - esteettömyyden edistäminen	Hyte -työryhmä ja Hyte -ohjausryhmä	Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, sotkanet

Askolan laaja hyvinvointikertomus 2021–2025

	<ul style="list-style-type: none"> - toimivat asiointi- ja kuljetuspalvelut - tupatuki -hankkeen toimet. 	Esteettömyystoimikunta	<p>Kotona yksin asuvat 75 vuotta täyttäneet, sotkanet</p> <p>Esteettömyystoimikunnan raportit</p> <p>Tupatuki hankkeen osallistujat Askolassa ja hankeraportit.</p>
	<p>Tuetaan osallisuutta ja toimijuutta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lisätään tietoutta osallistumisen mahdollisuuksista - mahdollistetaan palautteen antamista monikanavaisesti - tiivistetään yhteistyötä eri toimijoiden välillä - tuetaan vanhusneuvoston aktiivista roolia. 	<p>Hyte -työryhmä ja hyte -ohjausryhmä</p> <p>Hyvinvointikoordinaattori</p> <p>Viestintä- ja tapahtumakoordinaattori</p> <p>Vanhusneuvosto</p> <p>Järjestöt, yhdistykset ja seurat</p>	<p>Vanhusneuvoston pöytäkirjat.</p> <p>Vuosiraportti</p> <p>Saatu palaute.</p>